

16-

VASÁRNAPI UJSÁG

első me végd!

HARMINCZHARMADIK ÉVFOLYAM

1886.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

NAGY MIKLÓS

KIADÓ-TULAJDONOS

FRANKLIN-TÁRSULAT

Teljes

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

(Egyetem-utca 4. szám.)

150	Magyar művészek (4 arcképpel) ... 749
134	Könyves Tóth Mihály (arcképpel) ... 757
134	Jókainé (több arcképpel) Tórs Kálmán ... 765
134	Béresvári Dániel életéből. Nos Joppy Tivadár ... 777
134	Gizella főhercegnasszony (arcképpel) ... 785
134	Ipolyi Arnold (arcképpel) ... 793
134	Báthory István (arcképpel) Dr. Szédeczky Lajos ... 801
134	Bajza emlékezete (arcképpel) Dr. Czóbel Béla ... 817
134	Beniczky-Bajza Lenke (arcképpel) ... 818
134	Miklós, miniszteri herceg (arcképpel) ... 826
134	Kolburg Ferdinánd herceg (arcképpel) ... 841
134	Két püspök: Bende Imre és Schuster Konstantin (arcképpel) ... 842
150	5. Történelem, régészet és rokon tárgyak.
150	Régi jó táblalírak. Székely József ... 21
150	Egy házassági dráma a XVII. századból (képekkel) ... 86, 102, 118
150	Egy érdekes magyar ereklye (képpel) ... 133
150	A Corvin Mátyás-féle csulla. (Koronázási új klenodum.) Dr. Czóbel Béla. (2 képpel) ... 157
150	Márciusi emlékek. (Petőfi Sándor, Vasvári Pál, Bulyovszki Gyula arcképeivel s egy képpel) ... 165
150	Irland függetlensége a múlt század végén (képekkel) ... 174
150	Deák Ferenc beszédei. 1848-1861 ... 237
150	Deák Ferenc első találkozása Ferenc József császárral ... 238
150	A turul madár. Thury József ... 299
150	Az utcai világlátás története ... 318
150	Egy erdélyi evang. egyetem terve a múlt században. Dr. Molnár Antal ... 330
150	Kohányi Fáy András kiadatlán emlékiratából. (Képesportozattal.) Közlő dr. Badics Ferenc ... 347
150	Pest-Budavár ostroma alatt (képesportozattal) ... 348
150	Fáy András néhány levele. Bertha Sándor ... 389
150	Néhány lap Bajorország történetéből. Húsz évvel ezelőtt. (1866. júl. 3-ik.) Merzse György ... 430
150	A Namdorff-dinasztia ... 478
150	Háromezer éves mumiák (képesportozattal) ... 481
150	Gróf Pestelich György és a magyar helikon ünnepélyek. Dr. Váczky János ... 511, 528
150	Buda visszafoglalása 1686. (Kétszáz éves évfordulójának alkalmából, képesportozattal) ... 529
150	Dr. Góza József ... 538, 542
150	Budavár ostroma és a történelmi kiállítás. (Képekkel) ... 549
150	Buda és Pest visszavívása 1686-ban ... 575, 591
150	Történelmi képekhez (képekkel) ... 581
150	Szigligeti és a »Budai társaság«. Székely József ... 581
150	Gr. Széchenyi levele Pest vármegyéhez az állandó színház ügyében ... 582
150	Történelmi emlékek Budavár visszafoglalásakor (2 képpel) ... 615
150	Buda visszafoglalása és a szent szék (négy képpel) ... 621
150	Angol tudós utazása Magyarországon a múlt században. Várnai Sándor ... 662, 677
150	Szent Erzsébet megkoronázása (képekkel) ... 693
150	A korona szent koronája (9 képpel) ... 717
150	A korona elrészlete 1849-ben és feltalálása 1853-ban Orsovánál. Ipolyi Arnoldnak »A magyar szent korona és koronázási jelvények története és műlétsége« című művéből ... 726
150	Orosz katonai munka az 1849-iki magyarországi hadjáratról. Paskovics hadsegéde, báró Osten-Korff emlékirataiból. I-VII. ... 822
150	Adalék a Petőfi-reliquiához. Dr. Váczky János ... 758
150	Herceg Rákóczy Zsigmond (4 képpel). Asztali Ignác ... 786
150	Allatok elitélése ... 790
150	XVII. századi családi képek a frankói várkastélyban. (4 képpel) Dr. Boncz Odón ... 830
150	Petőfi diadalútja a világirodalomban. Ligeti Jenő ... 824
150	6. Hazaí- és néprajzok, közintézetek, népszokások, műtárgyak.
150	Egy kép története (képpel). Feszty Árpád ... 6
150	II. Rákóczy Ferencz eldugott ismeretlen arcképe. Z. L. ... 42
150	Hajléktalanok menhelye s éjszakai menhelye (képekkel) ... 70
150	Az alsóúti új múterem (képpel) ... 104
150	Elhagyatva! Benczur Gyula festménye (képpel) ... 105
150	Az erdélyi sátoros cigányok lakodalmi szokásai (képpel). Dr. Wiatolci Henrik ... 150
150	A Vaskapu Fehérmegyében. Mészáros Géza festménye (képpel) ... 221
150	A beszkidai alagút a magyar-gécsországi határon (képekkel) ... 321
150	Az erdélyi sátoros cigányok keresztelési és temetkezési szokásai. Dr. Wiatolci Henrik ... 362, 378
150	Krisztus Pilatus előtt (képpel) ... 374
150	Fáy András szülőháza (képpel) ... 433
150	Bars-Szent-Kereszt és Nagy-Várud (3 képpel) ... 453
150	Főhercegi nyaraló Tatraföldön (képpel) ... 573
150	Radna (képpel) ... 548
150	A pozsonyi színház (képpel). Adorján Sándor ... 675
150	A szegedi színház (képpel) ... 677
150	A »Magyar Művészek« című vállalatból: 1. Aczél-ková-tapló, Roskovics Ignác-tól. 2. »Félszakított munka« Peske Képek Simor János hercegprímás életéhez (képesportozattal) ... 687
150	Simor hercegprímás pásztorbirtója (képpel) ... 709
150	Valdemar herceg (arcképpel) ... 743

150	Szilágy-Somlyónczímű képpel) P. Szathmáry Károly ... 803
150	Keresztúton. Bihari Sándor festménye (képpel) ... 826
150	7. Általános nép- és országmé.
150	Stolae vára Szerbiában ... 7
150	Angolországból ... 98
150	A meghalt király palotája ... 50
150	Az orosz új-év hajdan és ma ... 50
150	Az angol királyi háztartása ... 71
150	Apróságok az angol parlamentről ... 111
150	Szarvasmarha-királyok ... 122
150	Köszöntésmodok Afrikában ... 122
150	Hannington püspök és a keresztény hittérítés Ugandában (2 arcképpel és képpel) ... 135
150	Lacroma, a trónörökös üdülő helye ... 206
150	Francia jogászok ... 206
150	Egy magyar expedíció a keleten (képpel) ... 213
150	Első állomásunk albán földön. Balkán úti naplóból. Dr. R. thy László ... 214
150	Az elefánt-kolosszus Coney szigetén (2 képpel) ... 231
150	A fekete gyémántok hazájában ... 254
150	A szent föld (képesportozattal) ... 254
150	Husvét Dél-Olaszországban. T. T. ... 269
150	Petis-bábvány-szikkal Nyugat-Afrika partjain (képpel) ... 289
150	Az eppelbomi császártörvény (képpel) ... 300
150	Angol jogászok ... 331
150	Herero népe (képesportozattal) ... 337
150	Athene (2 képpel) Strausz Adolf ... 353
150	Jelbeszd az indiánoknál ... 366
150	Sionx-indiánok. Indián tárgyak kiállítása az állatkertben. Családelet az indiánoknál ... 386
150	München (képesportozattal) ... 402
150	A nyumbhungri kastély (képpel) ... 406
150	A starnbergi tó. Berg-kastély (2 képpel) ... 405
150	Hohenschwanggen és Neuschwanstein (képekkel) ... 406
150	Milán király a békekötés alkalmánál (képpel) ... 421
150	A belgiumi munkás-lázongások (képekkel) ... 438
150	Liszt Ferenc Londonban ... 452
150	A bajor népiéletéből (képpel) ... 452
150	A spanyol konyha ... 452
150	Büntetésnek a kínaiaknál ... 452
150	Lakomára menő papnak Új-Guinea szigetén (képpel) ... 484
150	Bayreuth és a Wagner-színház (2 képpel) ... 518
150	Bulgáriából. (Czankov Dragun arcképeivel és 6 képpel) ... 560
150	Lóczy Lajos Kínáról és Tibetről (képekkel) ... 629
150	Lóczy Lajos Kínáról (képekkel) ... 743
150	A szerb királyi udvar etniketteje ... 645
150	A pomane. Veress Endre ... 672
150	Bosznia és Hercegovina (képekkel). Strausz Adolf ... 791
150	A hamiai óriás szobrok (2 képpel) ... 795
150	A nagy bolgár szoborok (képekkel) St. A. ... 826
150	Karcsosy önépítészete Spanyolországban ... 836
150	8. Természettudomány, kereskedelem és rokon.
150	A harkály regéje ... 11
150	Élelmi és iparizsikkok hamisítása ... 51
150	A számkos családja ... 78
150	A hó és óvszer (képpel) ... 53
150	Dinok mérge ... 93
150	Kagylóméreg ... 103
150	Egy nagy vívmány. (A vesztettség gyógyítása) ... 125
150	Életrendi szabályok ... 141
150	A madarak életéből. Vidányi József ... 152, 186, 231, 422, 447, 469, 479, 615, 643
150	Az állatok halála ... 193
150	A veszett kutya (képpel) ... 205
150	A forró étel veszélyei ... 217
150	Képek közlése távirati úton (5 képpel) ... 222
150	Pasteur és beteg (képekkel) ... 233
150	Az egerek életéből ... 272
150	Táviratvétel vasműtről ... 332
150	A Lóczy Budapest. K. ... 339
150	A varrta, min' művészet. ... 422
150	Egy törzselet Észak-Amerikában (képekkel) ... 455
150	A légyölő gőzölő mint részegítő szer ... 468
150	A sarkfény a Tundra vidékén ... 471
150	A sün. ... 486
150	Órpadarak (képekkel) ... 502, 535, 551
150	Hungyára vadászó pókok ... 542
150	Cs k egy homokszem ... 566
150	A dugók felhasználása ... 562
150	A kávé pusztulása ... 598
150	Uj szerkezeti vasútvonalak (3 képpel) ... 656
150	Légi torpedók ... 663
150	Valami a gyufáról ... 694
150	Az óriási koron az 1889. évi párisi világkiállításon (2 képpel) ... 779
150	9. Tárcazzikkek, napi érdekü közlemények.
150	Új-évi elszegődés (képpel) ... 23
150	A Jókai társaság hazája. Az ifjú nemzedék számára írta Jókai Mór ... 26
150	A. H. H. ... A színhely. ... A folyosó. ... (2 képpel). Mihályi Kálmán ... 66
150	Egy cigány pöta ... 94
150	Bandita-élet a Balkánban. Lom-Palánka, 1885 február. Feris. ... 109
150	Február ... 110
150	Egy fej (képpel). M-th K-n ... 140
150	Farsangi képek ... 158
150	Tánc és tánc ... 174
150	A márczius ... 189
150	Aprilis. ... 234
150	Visztaemlékezések. Páris, 1886. márczius. Gerando Attila ... 370
150	A oszlopfő felirak feljegyzéje a várost ... 371, 372
150	Virágok közt. Kaba ... 378
150	Május. ... 392
150	Zene és zeneirok ... 398
150	Megmozdult rögök. Epilog a Hentzi-tüntetéshez ... 354
150	Az állatkert új vendégei (képekkel) ... 370
150	Az országotat statisztikája. V. S. ... 379
150	Pünkösti lava. ... 385
150	A hajor király r gőnye (képekkel) ... 437
150	Barangolások az állatkertben. Várnai S. ... 454
150	Vándor komédiások (képpel) ... 479
150	Auguszusban (2 képpel) ... 501
150	A történelmi kiállításról (képekkel) ... 534
150	Buda bevétele versben (képpel) ... 565
150	Az esőhozájáról. Bukaresti levél. Veress E. ... 608
150	Virágkiállítás az iparszemkőben ... 610
150	Utazás az új lovaskaszárnyához (képpel) ... 614
150	Várnai Sándor ... 614
150	Csernovicz és a bukovinai kiállítás. Eredeti levél. Csernovicz, 1886 szept. 10. Feris ... 627
150	A zsebkendő történetéből ... 631
150	Egy virtuóz kopáló (súncsi, bójtölése 28-ik napján) ez. képpel ... 644
150	A Srábhgyen (2 képpel) ... 661
150	A mi jubileumunk. Feszty Árpád ... 741
150	Jon a király (képpel). Roskovics Ignác ... 778
150	Az udvari rokavadaszatok (képpel) ... 794
150	Karcsosny képekhez (7 képpel) ... 833
150	Karcsosny emlékek ... 838
150	Női munka és divat (3 képpel). K. F. E. ... 846
150	A Petőfi-társaság közgyűlése ... 26
150	Bolgár vezérek (6 arcképpel) ... 41
150	Thibo király (arcképpel és képpel) ... 57
150	Háboru előtt. Háboru után (2 képpel) sz. f. ... 57
150	Verecsagin Budapestben ... 73
150	Az angol parlament megnyitása (3 képpel) ... 85
150	Verecsagin műveinek kiállítása (képekkel) ... 93
150	Thibo király távoztása Mandalyból (képpel) ... 109
150	A Kistalvány-társaság közlése ... 111
150	Munkások zavargása Londonban (képekkel) ... 127
150	Foglalkozás nélküli munkások Londonban (képekkel) ... 141
150	Jókai a trónörökösnél ... 142
150	Milán király a békekötés alkalmánál (képpel) ... 237
150	A belgiumi munkás-lázongások (képekkel) ... 254
150	Liszt Ferenc Londonban ... 269
150	Az angol parlament. Gladstone nagy beszéde alkalmánál (képekkel) ... 270
150	A »Czigánybáró« a népszínházban (képekkel) ... 378
150	Angol hitbizonyítók a Baththány-por V-r. ... 283
150	Az Újfalvy-pár Budapesten (képekkel) ... 289
150	Munkácsy új festménye Budapesten ... 290
150	Strj város legüése (képpel) ... 300
150	Kirandulás Fiuméba (képpel) ... 305
150	Végrehajtás az ir berlek ellen (képpel) ... 305
150	A »Osztrák-magyar monarchia irásban és képbén« (két képpel) ... 316
150	Főrangú műkedvelők jótékony célú előadásai ... 322
150	A m. t. akadémia közlése ... 322
150	A görög kérdés képekben (képekkel) ... 363
150	A portugálai trónörökös és a párisi gróf leányának esküvéje (a portugál trónörökös-pár arcképeivel) ... 365
150	Az idei párisi Salonból (2 képpel) ... 388
150	Az örül király építkezései ... 414
150	Magyar vásár Londonban (képesportozattal) ... 437
150	A cholera vándorlása ... 485
150	A kankász magyar expedíció ... 503
150	Liszt Ferenc halála ... 518
150	Párisok múmiáinak kísátása (képpel) ... 520
150	Az orvosok és természetvizsgálók gyűlése ... 568
150	A budavári emlékek-ünnepélyei: Budapest főváros és a történelmi társulat díszlása ... 582
150	A szőfai palota-fordalom ang. 11-ikén (képekkel) ... 597
150	A budavári ünnepélyek ... 599
150	Sándor fejedelem visszatérése Bulgáriába (3 képpel) ... 605
150	A Liszt-egyleti alapítvány (képpel-hasonmással) ... 629
150	A pozsonyi színház megnyitása ... 632
150	Charleston pusztulása (képekkel) ... 642
150	Orosz hadgyakorlatok villamos fényvel (képpel) ... 648
150	A galiziai hadgyakorlatok (képpel) ... 660
150	A múcsarnok özi kiállításából ... 679
150	A múcsarnokból ... 683
150	A bolgár fordalom (képekkel) ... 694
150	Egy öngyilkos magyar művész (Erdődy Engónia arcképeivel) ... 695
150	A hercegprímás jubileuma ... 711
150	A múcsarnok jubliáris kiállítása (képekkel) ... 742
150	III. Sándor ezár és Reutera Oszkar gróf ... 755
150	A múcsarnokból (12 képpel) ... 757
150	Jókainé halála ... 775
150	A múcsarnokból (képpel) ... 809
150	Ipolyi halála ... 810
150	10. Vegyes kisebb cikkek s képszővegek.
150	Templomai útvesztők (képpel) ... 6
150	A szerb-bolgár fegyverszünet ... 11
150	Tábori konyhák ... 11
150	Farkasvadászat (képpel) ... 20
150	Tanyagés (képpel) ... 57
150	Farsangi tréfák Berlinben (képpel) ... 110
150	Egy angol tudós Magyarországi látvány-gazdagságáról ... 142
150	Menckel és egy hajóromról ... 189
150	Az angolok »Az ember tragédiájá«-ban (képpel) ... 189
150	Kétféle kivágás. Verecsagin képei. (2 képpel) ... 203
150	A monte-carloti vasúti szerencsétlenség (2 képpel) ... 205
150	Halak a bójt idejében ... 217
150	Balokfogás ... 219
150	A »Magyar művészek« albumából (2 képpel) ... 288
150	Deliannisz otthon ... 487
150	A Croda da Lago első magyar megmászása ... 659
150	Parányi iratok ... 691
150	Egy emlékek-Buda ostromából ... 826
150	Az éjszaki ... 826
150	Márt ünnepek Karcsosny decz. 25-én? ... 835
150	Két régi szakácskönyv ... 845

1-SŐ SZÁM. 1886. BUDAPEST, JANUÁR 3. XXXIII. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 12 ft / félévre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 8 ft / félévre ... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre 6 ft / félévre ... 3 * Költői előfizetésekre a postai megfizetés után viteldi is csatlakoz.

A TRÓNÖRÖKÖS-PÁR OTTHON.

A bécsi Burgnak második emeletén, épen az u. n. svájci kapu fölött van Rudolf trónörökös főherceg írószobája. A leendő császár és király lakosztálya természetesen nem csak igen tágas, de bebutorozva is nagy pompával van. Elakosztály egy egész hosszú sor teremből áll, melyeknek mindenike egész tárháza a művészi drágaságoknak. De bármennyire káprázatos is a fény és sok a nézni való e termekben, — egyet hiába keresnénk bennök: a barátságos otthont, a bizalmas lakályosságot. Valami hideg, feszélyezett van a dísztermek levegőjében; meglátszik bennök, hogy nem lakkak bennök s alig is lehet elképzelni őket az állami élet és az udvari ünnepélyek szertartásos jelenetei nélkül, melyek számára meg szoktak nyilani.

Ne itt keressük a barátságos otthont, hanem az írószobában, melynek belsejét képen is bemutatjuk. Itt, ebben a szobában van a trónörökös igazi tűzhelye, családi életének bizodalmas fészke. Itt aztán igazi élet, szeretet, melegség honol, a családi boldogság verőfényében. Mert tudni kell, hogy a trónörökös írószobája nem valami félredugott, magános zúg, a hová a világtól elzárkózott, betemetkezni szokás s a hová azért menekülünk, hogy egymagunkra maradjunk. E termen azonnal fölismerni, hogy ez itt nem egy, de két ember otthona, a kik egymást szeretik, két bizodalmas jó baráté, a kiknek egymás előtt titka nincs s a kiknek mindenike örömet találja a másik kedvteléseiben. A királyi tehát nem zárkózott, hanem megosztja dolgozó-szobáját az ő kedves hitvesével, Stefánia főhercegnasszonnyal.

Igazában is nevezhetnők tehát a trónörökös pár dolgozószobájának, mert mind a kettejöké, a teremnek két ablaka van. Az egyik előtt a trónörökös íróasztala áll, a másik előtt a főhercegnasszonyé. Képünkön e második ablak az íróasztallal már nem talált helyet, hanem az olvasó könnyen odagondolhatja, ha képünk jobb oldalának folytatását is hozzá képzeli.

E kedves házközösség a trónörökös-pár lakásában másutt is fölismerjük. A királyfinak a palota egy másik szárnyában még egy másik dol-

gozó-szobája is van. Csak hogy az a hivatalos dolgozó-szoba. Itt a trónörökös egyedül van; de itt aztán nem is más ő, mint trónörökös-főherceg, a ki itt hivatalos jelentéseket, idegen követeket és mindenféle méltóságokat fogad. Azonban meg itt is van egy ajtó a hivatalos bejárattal szemben, mely az udvari etiquette és a hivatalos ügyek által szabadon hagyott néhány percze meg-

következtetést vonhatunk mivoltára épen azon az alapon, melyen az embert az élő környezete után szoktuk megítélni. A trónörökös írószobája olyan kedves, olyan megnyerő, hogy ha nem tudnók is, ki a lakója, kedvező ítéletet kellene magunknak formálnunk arról az emberről, a ki ily művészi szepen, kényelmesen és lakályosan tudta berendezni otthonát. Abból az egész berendezésből, száz meg száz aprósággal, melyek nélkül a legpompásabb szoba is csak lakás, de nem otthon, nemes izlés, az alak és a szín iránti finom érzék, de a mellett egytuttal a komoly szellemi irány is rendezőzők. Az a művészi érzék, mely Rudolf főherceg irodalmi műveit jellemzi, megtalálható az írószobában is, mely egészen azt a benyomást teszi, mint valami múterem.

Az ablakokon vörös függönyök nyihatik a beáramló napfényt s a szoba levegőjét kedves, meleg színnel töltik be. A trónörökös íróasztala mögött van egy ajtó, melyet függöny takar, egy ritka szépségű és finomságú bokharai szőnyeg. Átalában a berendezés legfőbb és legszebb része keleti szőnyegekkel áll, melyeknek legdrágább fajtai, a daghestani, szirmai, szumaki és bokharai szőnyegek sokféle módon vannak felhasználva, falon, bútorokon, padlón, stb. A lépéseknek nesze sem hallatszik a szellemi munkának szentelt s ezért a külső zaj ellen lehetőleg védett e helyen. A terem padlója egész kiterjedésében egyszínű sötétvörös vastag szőnyeggel van bevonva, melyen aztán egy nagy új-persa és számos más keleti kisebb szőnyeg terül.

A terem balsarkában sátozszerű berendezés van mennyezettel és pangalugéssal, mely fölfe persa szőnyegek vannak terítve. A sátozszerű mennyezetet egy óriás kőszálas tartja a karnában, mely kiterjesztett szárnyaival fönn lebegni látszik. Alatta erkélyszerű faragott állvány s azelőtt egy ottoman, leterítve egy olyan persa szőnyeggel, mely minden ahhoz értőt elragad különös szépségével. Alapszíne világossárga, szokatlanul világító fényű, mely azonban mégis összhangba bír olvadni a terem többi bútorzatának sötétebb színeivel. E rendkívüli értékű szőnyeggel takart ottomannak hátsó párnái is ritka szépek. A díván

fántesont- és gyöngyházbetétekkel. E tabouret-tek egyikén hatalmas vésett ezüst-medence áll tele papírszivarkával. Az erkélyszéri sátor két oldalán gyönyörű edényvirágok állanak, melyeket minden héten újakkal cserélnek ki s melyek üde zöldjükkal rendkívül kedves pihenőt nyújtanak a szemnek a keleti dekoráció lángoló színvegyületében.

E galleriától balra áll, de képünkön már nem látható, egy gyönyörű zongora, valódi diszmnű, melyet a bécsi nők dalegylete ajándékozott a trónörökös-párnak menyegzői emlékül.

A trónörökös-irásztalára elég egy pillantást vetnünk, hogy meggyőződünk, miszerint ez asztal itten nem valami diszbutor csak, hanem hogy azon dolgozni szokás, és pedig komolyan dolgozni. Maga az irásztal egyszerű, fekete, nagyon kevés vörös és aranyesikkal díszítve. Mindössze kilencz fiókja van. A keleti faragványokkal díszített szék ott az asztal előtt minden inkább, mint kényelmes. A kényelemről másutt van gondoskodás, itt a munka mellett, úgy látszik, szándékosan van mellőzve a kényelemre csábítás alkalmá. Az irásztalon néhány iv piros itatós papirost látni, mely arra mutat, hogy sokat használnak. Az asztalon a főherceggasszonyok négy fényképe áll keretben s a kis Erzsébet főhercegnőnek, a trónörökös-pár kis Erzsébet királyának szintén két képe. Azonfelül sok jegyzék-könyv, naptár, — többi közt egy vadásznaptár, — óra és dohányszőszek. Még korrektúra-iv is gyakran fordul meg ez asztalon a trónörökös védnöksége alatt megjelenő népismerető nagy munkából, az Osztrák-Magyar Monarchiából Írásban és Képen.

A két irásztal közötti falnál egy keleti szekrény áll dohányszőszekkel. A másik ablaknál pedig, mint már említettük, Stefánia főherceggasszony irásztala. Ezen is fölismérhetők a serény szellemi munkásság nyomai. Több segédkönyv fordul az asztal elő az irodalom, történelem, utazások köréből, nem különben viz-festészeti eszközök s megkezdett női kézimunkák. Látszik, hogy a fiatal főherceggasszony sokféle irányban foglalkozik.

A trónörökös dolgozószobája a Stefánia főherceggasszony szobájába nyílik, melynek legszebb része a trónörökösnek Canon által festett életnagyságú képe. Egy asztalkán mindenféle kézimunka látható, egy másikon festőszerek s félig kész aquarell-képek, melyek a főherceggasszonynak a festészet terén nem közönséges tehetségéről tanúskodnak. Az ajándékokat is ide szokták szállítani. Így közelebb két csomagot bontottak föl, melyek egyenesen a szultántól érkeztek. Az egyikben finom török dohány volt a trónörökös, a másikban keleti édességek fehéres neje számára.

Erzsébet, a főhercegi kis bébe, a trónörökös-pár közös boldogsága. Korához képest, — szeptemberben múlt két éves, — igen fejlett gyermek s most van abban a korban, mikor a lélek ébredése a kis teremteteket oly kedvesekké teszi. Hogy oly szépen fejlődik, az nagy részben adójának, Tomasek úrnak s dr. Auchenthaler gondoskodásának köszönhető kik a kis főhercegnő testi épességére ügyelnek, míg szellemi gondozása két gyermekkertészre van bízva. Mindezek azonban Stefánia főherceggasszony személyes felügyelete alatt járnak el tisztukban, ki arról is gondoskodik, hogy leánykaja soha se legyen játszótársak híjával. A trónörökös maga is igen szereti kis gyermekét s gyakran fúrasztó munkája után abban keresi legkedvesebb üdülését, hogy eljárszogat vele s ha valamely kirándulásából visszatér, első gondja, hogy kis leányát meglátássa s megcsókolhassa. Ha kötelessége távolabb szólítja, mindennap kétszer tétet magának jelentést a kis főhercegnő hogylétéről távirati úton. A leányka is igen szereti szülőit, de nagyszülői-

hez való ragaszkodása még meghatóbb. Kék szemecskéje soha sem ragyog élénkebb örömmel, arca sohasem sugároz vissza nagyobb boldogságot, mintha nagyatyját látja közeledni.

A kép, melyet a trónörökös-nőről és gyermekéről ez alkalommal bemutatunk, az újabb fényképi főlvételekből való s a legközelebbi időből tünteti föl a boldog anyát és kedves gyermekét. A trónörökös legújabb arcképét (Kozmata fényképe után) csak nemrég, az országos kiállítás alkalmával mutattuk be.

A főtebb közöltek azon részéhez, mely a trónörökös-irászból szól, Groller Balduin a kitűnő osztrák-német író leírásából vannak véve az adatok. A leírás meglehetősen teljes. A részletekből csak épen azok a jellemzők persz üllök hiányzanak, a melyek fej nélküli lovakat ábrázolnak, felnyergelve és kantározva, még kengyelekkel is ellátva.

Az egész fejedelmi irászsza az összeállítás izlése és pompája által is érdekes; de még inkább azzá lesz, ha az egyes alkatrészeknek a provenienciáit megismerjük. Mert ez a szoba nem úgy van felszerelve, a hogy azt egy udvari szőnyegész (a ki érti a szakmáját, s a kinek az az utasítása, hogy «kerüljön, a mire kerül!») a legdrágább kereskedőktől összevásárolja; — itt minden tárgyhoz valami emlékezet van kötve: elkezdve a kárpitmennyezetet tartó királysástól, a melyet a trónörökös maga ejtett el. A többi is mind tanulmányos és regényes utazások szerzeménye, keleti uralkodóknak, szabad nomád törzsek emirjeinek tisztelet-ajándéka, a miket pénzen meg nem lehet venni, csak kölcsönös fejedelmi munificencia árán; köztük olyan ritkaságok, a melyekhez egész magyarázat kell. Minden butor darab, fegyver, szőnyeg, edény egy-egy történetről beszél s magával hordja azt a kiterjedt horizont, a melyet a trónörökös maga előtt kibontakozni látott.

A sors a magasan született férfiaknak szokott osztogatni állásukhoz való ajándékokat: Rudolf főhercegnek gondolatokat adott. Egy gondolkodó fejedelmi sarj! Nem mindennapi tünemény. És a ki a gondolatait szereti másokkal közölni, és ohajt a mások gondolataival is megismerkedni. A ki akarja látni és hallani az igazat, a valót, a ki nyílt szívet tár az őszinte beszéd elé; ki az ellenvéleményt provokálni bátor, s leküzd, ha az övé az erősebb; de enged neki, ha azt találja helyesnek.

Ott, annál a kis irásztalnál szokott a trónörökös értekezni nagy népisei műve szerkesztőivel, mikor azok mind a ketten Bécsben vannak. (Máskor viszont Budapestben fogadja mind a kétőt.) A trónörökös semmiféle magántúlkárt, irnokot nem tart: maga írja a leveleit, munkáit, és oly korrekt iránylyal, hogy azokban soha egy törzés, igazítás elő nem fordul, még ha magyarul vannak is szövegeve. Az «Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képen» szerkesztésénél, mondhatni, hogy a legnagyobb gond terhét a trónörökös vállalta magára. A cikkek az első fogalmazásban az ő kezébe kerülnek, s azután a felügyelő bizottságok, az egyes szaktudósok észrevételeivel megint vissza; végre kiigazított, kiegészített alakban újra megjelenik a legfelső szerkesztő előtt, a ki aztán a legőszintebb és tárgyilagossabb bírálatot gyakorolja mindannyi fölött, s a míg egy részt meglegő szakismeretével imponál, más részt a kettős szerkesztőség között támadható véleménykülönbségeket ritka tapintattal tudja mind a két félt megnyugtatólag kiegyenlíteni.

Ha egy költő, egy professzionátus író előszerelettel van az irásztala iránt: az rendes tünemény: ahhoz szokott, arról él; de a trónörökös-

nek egyéb hivatása, egyéb gyönyöre is van. Hivatása hadvezérré avatja; gyönyörűsége a vadászat. Mind a kettőhöz hideg vér, kemény idegzet, edzett testalkat kell. S ezekben a legjajva jutott Rudolf főhercegnek. Ő, a ki éjfélen fölkel és neki indul a havasoknak, nádasoknak, egy könnyű kabátban, kezében egyesőví fegyverrel, melynek lövése bizonyos halál; nem kísérve másótól, mint gyakran egy ismeretlen vad idegen vezetőtől, s daczolva zivatarral, leküzdve nehéz fáradsalmakat, gyönyörnek találja mindazt, a mi egy közönséges tudóst menten a halhatatlanságra vezetne — a másvilágon: hogy másnap rögtön az irásztalához ülve, legmagasabb élvezetét keresse abban, a mihez forró vér, érzékeny idegek, andalgó képzelet szükségesek: az irodalmi foglalkozásban; hogy egyik nap hadseregeket vezényeljen, másik nap a szellem táborait vezesse: ez a mi rendkívüli. E szellemi tábor főhadiszállását mutatja be képünk.

J. M.

MUNKÁCS.

Szent berkei Munkácsnak, jártam
A bérc-ölelt, áldott határban,
És leborultam drága hantodon.
Ez a küszöb, mosolygó léred,
Hol a magyar honába lépett.
Itt lányomat Árpádnak eskölkolom.

S kürt harsogott a rengetegből.
S tán hóvihar zúg a hegyekből.
Főlrázog álmból a hév nyarat?
Hah, Álmos ez, népfelriasztó,
S Árpád, az ellenségsszalasztó,
Kik mint sasok, a völgyre csaptanak!

S a bércről hogy lepillantottak,
Honkereső hazátlanoknak
Mennydörgésként szívök megdobbaná.
S mint pusztító vihar, szakad föl
Az elfojtott sohaj keblökből:
«Hazánk, hazánk ez, a magyar haza!»

S ősz Álmos int: «Itt tegyetek le,
Mit keresék, a honi földbe,
Ki bujdosók csillaga, hold valék.
Istenünk a nap: lángja égjen!
Kelj, mint a nap, fejedelmi vérem,
S e föld tied lesz, míg napé az ég!»

És a fehér ruhájú táltos
Már lobogó oltáron áldoz
E tölgy alatt, ez ormos dombtetőn.
Fejedelmi Árpád s a vezérek
Mélyen Hadúr tüzébe néznek,
Majd kardja, mint láng, villan rémítőn:

«Munkára most, munkára, népem!
Ez első szám, többi tett légyen!
Föl kell építeni karddal a hazát!
Vagy haljunk; — vagy örökre élünk,
Halál reá, ki ellenségünk,
Szabadság annak, a ki jó barát!»

S repül a sas kevély zászlóján,
Szárnyát feszíti lenn a rónán.
Vívén ősz Álmos ifjú nemzetét.
S merről a déliárb ragyogva
A hon tündér-képet mutatja,
Végatnak széllel versenyezve szét.

Oh hős nagyok, hová tűnétek?
Mély sírjába egy ezredvének,
Mely mindent elnyel irtalmatlanul.
S késő utód a tért bejárva:
«E füre dől, — itt lenge sátra!» —
Szól és zokogva a hantra borul.

Hol a honszerzők, fejedelmünk?
El, gyáva könny, ne így feleljünk!
Dicsőségök napja örökre tart.
Itt a haza, mit ők kivívtak,
S mely követője nyomaiknak:
Nem látjuk korcsosulva a magyart!

Oh Munkács! bérczeid falára
Kardjokkal áll nevék bevágva,
Dönthetlenebb Kárpátok bérczinél.
S testvérink, kiké a magyar szabadság,
Munkálva a hazáért, megmondhatják:
Árpád nagy lelke mindnyájunkban él!
BARTÓK LAJOS.

A JOBB JÖVŐ.

Fiaim, már a jobb jövő,
A jobb kor eljövend;
Mi meg nem érjük a napot,
De fényitől a föld ragyog,
Ha e kor eljövend.
Ma ágyu védi a jogot,
De ám az eszme elsőbb, —
S mi majd evel nyerünk csatát, —
No egy kicsit még később.

Fiaim, már a jobb jövő,
A jobb kor eljövend;
Toll lesz a kardot leverő,
A jog az úr, nem az erő,
Ha e kor eljövend.
Nem a születés lesz vezér,
Érdem leend az elsőbb;
Csak eljutunk majd erre is, —
No egy kicsit még később.

Fiaim, már a jobb jövő,
A jobb kor eljövend;
Ember a háborúra, mint
Az iszonyatra, úgy tekint,
Ha e kor eljövend.
Nem lesz azon patvarkodás,
Melyik nép hát az elsőbb?
Vér nem foly el hiú dicséret, —
No egy kicsit még később.

Fiaim, már a jobb jövő,
A jobb kor eljövend;
Gyűllölködő hitversenyek
Martirokat nem szüllenek,
Ha e kor eljövend.
A fényt a vallás elveti,
S akkor leend legelsőbb;
A szeretetben fraglyog, —
No egy kicsit még később.

Fiaim, már a jobb jövő,
A jobb kor eljövend;
Szegény ember, szegény család,
Nem hordja többé nyomorát,
Ha e kor eljövend.
Árvát a törvény védi meg,
Erőszak ellen elsőbb;
A boldog is lesz boldogabb, —
No egy kicsit még később.

Fiaim, már a jobb jövő,
A jobb kor eljövend;
Kicsiny gyerek, fent és alatt,
Nem satnyul el a porba! majd,
Ha e kor eljövend.
Üde mezőn fog játszani,
Fejlése lesz az elsőbb;
Majd olvas és ír mindenik, —
No egy kicsit még később.

Fiaim, már a jobb jövő,
A jobb kor eljövend;
A nép tanul mérsékletet,
Szeretni fog boszú helyett,
Ha a kor eljövend.
Jogával él, nem visszaél,
Erény előtte elsőbb;
Az újhódás már serked is, —
No egy kicsit még később.

Fiaim, már a jobb jövő,
A jobb kor eljövend;
Nosza, segítjük hát elő,
A mint tehetjük, férfi, nő,
S e jobb kor eljövend.
Jól téve, egy lépéssel is,
Magad lehetsz legelsőbb,
Ha a roham nagy napja kél, —
No egy kicsit még később.

Mackay után.

FEJES ISTVÁN.

DÖMÖTÖR JÁNOSRÓL.

Emlékbeszéd.

Irta és a Kisfaludy-társaság 1885. decz. 16-iki ülésén
felolvasta Baksay Sándor.

Kilencz éve, hogy halva, kilencz esztendő óta
feljár a sírjól.

Követelni talán azt, a mi megilleti e tár-
saságban?

Nem.
Tiltakozni a szándék ellen, melyet most tel-
jesítek.

Midőn megszámlált az élettel, midőn szó nél-
kül távozott, midőn felmondta az ismeretséget,
a barátságot, a szeretetet ennek az egész világ-
nak, mely őt karjain hordozta: nem volt-e ebben
kifejezve végakarata? Midőn kereste az örök
megsemmisülést odalenn, nem követelte-e az
örök feledést idefenn? Nem sértjük-e árnyait —
felbolygatván?

Ez volt az egyik tekintet, mely megszüszbasz-
totta kezemet, valahányszor alakjából egy vonást
másolni akartam.

A másik a féltékenység. — Halála napján az
egész sajtó felriadt, az egész társadalom fel-
jajdult. A hány lap, annyi szép elégia zendült
meg fölötte; és én éreztem, hogy az én szavam
sértő disszonancia lesz ezen elégiák felséges har-
monijában. Mit mondhat az te még ezekhez
hasonlót?

Ha csak mindezeket összeszőni nem akarod!
Mert egy ilyen compilatum lenne hü fészna
annak a mély rokonszenvnek, mely a főváros-
ban és mindenütt a hol megfordult, fogadta és
kísérte ezt a főt, ki oly hívnék és igaznak mu-
tatta magát, s ki oly hívtelen lön, midőn mind-
nyájunkat meg... tagadott (vagy önmagát
tagadta meg?) midőn «sirba vitte élete és ha-
lála tükét».

Ah! ne járj te le a sirba, felzaklatni halottai-
ból! Ne hozd ide! Vedd az élet inkább! Ragadd
meg abban a pillanatban, midőn az örvénybe
akar szédülni! Ragadd meg és vidd ki az embe-
rek közül! Vidd a pusztába, feledkezni! Feledje
ott a szegény kis Junda regéjét! Nevezd őt Dom-
bay Máténak; készíts neki más sorsot, mint a
minőre a Heine szenvedő alakja éjjel-nappal
hívja, csalogatja; más jövőt, más nyugalmat,
mint a mit álmai mutatnak; valósítsd meg jobb
természetének régi ábrándjait abban a csendes
hajlékban, melynek félhomályát az Ámbár Dina
mosolya sugárral szövi át...

Így született meg, — s ezt késedelmezésem
némi mentességül jegyzem ide, — a «Pusztai ta-
lálkozás.» És e rónákon ödögő elbeszélésnek
egymást keresztező ösvényein széltől befújtt nyo-
mok. Az ő nyomai.

(A hogy az ő boldogságra vágó és méltó szíve
szerette volna járnai az életet, ha az az élet nem
ő rá lett volna bízva.)

De e társaság törvényei többet kívánnak s ne-
kem engedelmekednem kell, ha kellenenül is.
Főleleveníteni emléket e teremben, hol általment
a nélkül, hogy megállapodott volna.

A Duna jobb partjától félórányira, Kalocsával
átellenben, egy szép síkságtól környezett emelke-
désen áll Duna-Szent-György. Hazája egy szép,
erős és tiszta fajnak, abból a köznemességből,
mely atyáiról szabadságot, előjogokat, önértetet,
de keskeny kuriákat és szűk meggyeket örökölve,
mintegy utvalva, s egyuttal tradiciójánál fogva kö-
telezte volna arra, hogy a tisztesebb életpályákra
irányozza arra való sarjadékainak ambícióját.
Vejét vagy menyét szívesen választja ezen osz-
tályból, rokonságában, eleiben katonákat, orvos-
sokat, ügyvédeket, jegyzőket, egyházi embereket
számlál. Asszonyai — eltérőleg a környék tar-
kaságon kapó népviseletétől — a nemes asszo-
* Baksay Sándor ily című beszéde, a «V. U.» 1878.
évi folyamában jelent meg. — Szerk.

nyok országszerte egyforma modoszebb színeit
hordják.

A Parraghok, Ötvösök, Oláhok, Segesváriak,
Kolozsváriak, Hajpálok, Hécezeiek, Hagymásiak,
Dömötörök nevével több mint egy század óta
nem egyszer találkozunk polgári és egyházi köz-
életünkben.

Egyik legelterjedtebb család az utóbbi, mely
számos ágazatra oszlik. Ezek egyikét Jó-Dömö-
török hívják.

A Jó-Dömötör ág egyik sarja Dömötör János.
Anyai nagyatyja, Szentés János, kunszentmik-
lósi professzor, később bogyzslói lelkész, nagy-
anyja Zelizi Mária, Dabas egyik szépsége a század
elején, kinek menyasszonyságát Kunszentmiklós
névtelenül maradt poetái egyike egy epithala-
miummal tisztelte meg, melyből azonban veszte-
ségünk nem maradt több reánk e két sornál:

«Ki hitte volna, hogy a dabasi homok
Között is teremnek ily szép liliumok...»

A nagyatyja nevében és palástjában az anyai
újjak mintegy előre kijelölték örökségét annak
a fiúnak, kit 1843. decz. 20-án kezdett ringatni
«az a sajka.»

De anyai intelmek nélkül is oda vontá szíve,
arra az alázatos magaslatra, honét taníthatja
és szeretheti a lelkeket.

Mikor a beteg rektor helyett a tizéves gyermek
búcsúztatásra vállalkozik egy koporsónál, s olyan
jajokra fakasztja a gyászoló közönséget, hogy a
siralmas felek extra két huszassal jutalmazák
szép szavait, melynek felét azonban a rektor, mint
munkaadó és hivatalfőnök, magának követeli, s
nem is találkozik ellenállással...

Mikor az iskola-udvaron lakodalmast játszik a
lánysereg, s ebbéli czéljából nem is szorul a
mosdatlan nemre, mert kitelik magából minden-
vőfény, násznagy, még vőlegény is. Csak pap
nem. No de papnak jó lesz a Jó János, úgy is
olyan szerető, mint egy leány. A ki aztán a három-
szori hirdetések előrebocsátása után, a tisztele-
testől eltanult formula szerint, igen szépen meg
is esketi Virág Erzsit Fehér Rózával, s hogy a
valódi élet híven legyen régig játszva, a fiatalok
később, összezördülnek (Róza megugrik a ház-
tól, mert a napával nem alkudhatik), pap elé
kerülnek, s Jó János uram atyailag megdorgálja
mindakettőt; mit a megbékélt felek késesök-
kal vesznek szívökre.

Flavam modo pollice ceram
Mollibat; lusque suo mirabile patris
Impediebat opus.

(Ott sárga viaszhoz ő is puhíthatott,
S csudamunkájában atyjának aggatott.)

Ikarus ott lábatlanokodik apja Daedalus mel-
lett, s az elhullott tollakat viaszszal raggatja
össze, mint ezt apjától látja.

Midőn ifjukori vándorlásában pihenni tér egy
ismeretlen lelkészhez, s ott a nagy család szívét
örökre magához bilenseli a tündérgyermek, hogy a
távozni készültöt az emmausi elbűvölt tanítvá-
nyok szavával készítik és bírják maradásra. *Ma-
radj velünk, mert béstveledik...*

Idylli képek, melyek nem sokára sötétebbre
váltakoznak.

Élte küszöbénél a gyámolkaroktól,
Az óvó szemektől megfosztá a menny,
S míg mások a tengert delejtével járják,
Neki azt se mondta senki: arra menj...

Elvesziti szülőit.

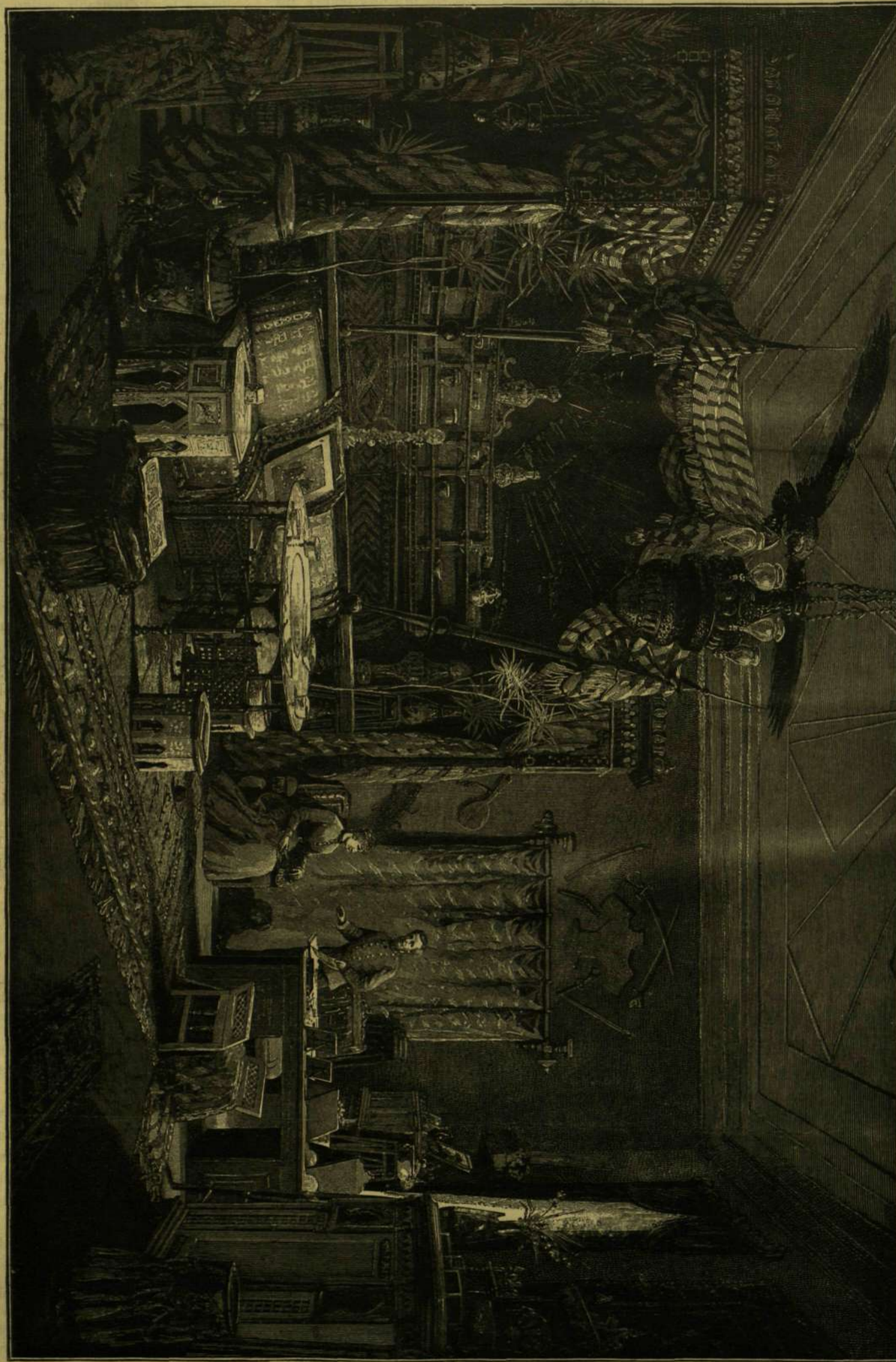
És elveszít egy gyöngéd szívet is, kihez az első
szerelem lenszála kötötte. Szerelem, mely annyi
szívet átjár nyom nélkül. De az óvében mély
nyomot hagyott, s a seb, melyen szívéből az a
leány kiszakadt, sohasem gyógyult be.

Pedig mindennapi történet.
A lányka vele egykorú, együtt nevednek;
naponként, — később csak évenként látják egy-
másat. A szív érez, az ajk nem szól, talán még

a szemek sem beszélnek, de azért tudják egymás gondolatát. A lány hajadonna szökken, az ifjú még most áll a pályaválasztás kereszt útján érettségi okmányával. A lánynak kérője jelentkezik, — és pedig — ó szív-fájdalom — nem is méltó hozzá.

A lány más választ várt. «Ne menj. Ne hagyj el engem. Várj, míg megjövök, míg hozok egy darab kenyeret. Vagy addig se várj; itt vagyok.»
Mi akadályozta ezt mondania? Ambíciója?
A tisztas, sőt fényes pálya, melynek perspektívá-

De nem. Határozottan nem. Nem az ambíció; — becsületel lelke tiltotta meg neki. Sok jel mutat arra, hogy már akkor magiévá tette azt a drága, — a neki sokba került tudományt, mely «nem inog, mint Hamleté».

RUDOLF TRONÓRÓKOS DOLGÓZÓ-SZOBÁJA.

Tőlem kért tanácsot pirulva, titokba,
Míg arcán egy könnyesepp gördült le ragyogva.
Mit szólhattam hát én? Ó az élet súlya
Iszonyú terhével keblemre nyomáta
S nem biztatván sehol csillag-fényessel a menny,
Búsán szóltam: «ha bár szíved szakadna, menj.»
Talán ez a pillanat képezi tragédiája forduló pontját.

ját tanárainak rajta függő szemei, — és minő szemek! — kitérték előtte?
Úgy látszik erre czéloz legszebb elegiájában:

Ó mert drága tudomány az,
Nagy az ára, bármit ér!
Érte mindent eltapodtam,
Szívemet is megtagadtam . . .

Egy ilyen szomorú tudományhoz nem akart társulni vagy áldozatul egy drága lelket.

És a leány megy élni élettelen életet néhány nem sugaras tavaszban. De nem válik el ifjától soha. Halála után is állandó vendége álmainak. És ő számít jövetelére, panaszkodik, ha késik, s fenyegeti, hogy ha egyszer elmarad

De lehet-e, hogy ez a hű lélek elmaradjon? Igen; lehető, ha egy új ideál ajtót tár előtte . . . a kinek ő önfelédten azt találja mondani: «Jer . . .»
Ez a három betű egy jelentésű lesz ama másik három betűvel. *Jaj . . .*

Az éjszaka mélyében ülök, midőn ezeket írom. Szél támad, mely bömbölve omlik alá kéményemen, és kandallóm ajtaját éles csattanással szakasztja fel. Fejemen szelíd nyomást érzek és egy láthatatlan kéz gyöngéden kiveszi a kezemből a tollat:

«Ezt ne ird tovább!»

Tehát abbahagyom. Haladjunk járta utakon. Mint annyi más, ő is bejutott a tehetségek kategóriájába, még ott Nagy-Körösön. Higyjétek el ifjú barátim, nem nehéz bejutni; és ha próbálkozhatok, ha kevesebb önhittség, de több biza-

magvas értekezéssel e társaság pályabírái előtt, kik megkoszorúzták vesztés homlokát: te ne ird értekezéseket; még az önképző-körből is kifeleheted magad: csak tanul a mit elődbe szabnak. A szükségest úgyis lehetetlen lesz meg nem tanulnod előbb vagy utóbb, hát tanul most azt, a mit szükségtelemek tartasz. Ha csak a hasznos maradna meg a nagy világban, nem maradna az égen egy csillag, a földön egy virág; s félek, te magad tűnnél el legelőbb. — Szoktasd magad rabszolgájává lenni kötelességeidnek. Azon felül pedig tanulj nagy úr lenni, a ki azon kezdi: megtiltom magamnak ezt vagy azt . . .

«De ő nem leckézetett így a katedráról».

Igazad van. Hallottad vagy olvastad azt a görög mondát, mely egy gyermekről emlékezik, kinek alvás közben felig kinyílt szájába egy méhraj lépet rakott, édes prognostikonát annak az ékeesen szólásnak, melylyel az a gyermek egykor tündökölni fogott. Ékeszólásnak mondtam, de

zeli magát. De a kik ismerték, jól tudják, hogy nem léptem át a való határát.

Theologiai tanulmányai befejeztével Edinburgba megy, onnét egy év múlva hazatér, és szolgálni kezdi az egyházat, hová az anyai remények szánták s vallásos érzülete vontozta; az iskolát, mely nevelte. A reformátusok budapesti főiskolájában nyert alkalmazást.

Négy évig működött itt. Félkezével a gymnasiumban, félkezével a theologiai intézetben. Négy év elég próba-időnek: de négy év alatt sem tudott még többet annál, hogy ő tanár; de hogy micsoda tanár, annak még nem volt neve. Önzete kezdett kissé — mint ő maga kifejezte — fészkelődni; kezdte unni a tedd-ide tedd-oda állapotot, kérdést tett, óhajt, szerény óhajt nyilvánított. Két harmadrészben úgy is a theológiában tanít: fakultálják hát theologiai tanárrá, azért a gymnasium is vegye neki annyi hasznát, a megnyit veheti.

BÁNYASZERENCSETLENSÉG. — FESZTY ÁRPÁD FESTMÉNYE.

om magatokban járna veletek, mennének tehetőség-számba mind. Mestereitek oly jóakaró szeretettel élesztgetik a legszunyásabb sziporkát is. — Az égre! ne mondjátok, hogy ráérték még. Az ember élete 33 esztendő, s Magyarországon csak 27 és fél. Mi hasznunk van bennetek, ha 26 évvel próbálgatjátok azt, a mit 20 évvel már tudnotok kellene.

Minden emberi agyban talentum van. Egyikben csak egy, másikkban öt. Több ritkán.

Úgy gondolom, Dömötör Jánosnál az öt felé járt. Mesterei így mérlegelték, s a ki nagyon szerette, az szerint meghaladta az ötöt is.

Mindent megtanult és mindent tudott. Nem kereste, van-e rá hajlama, lesz-e rá szüksége? A ki ilyeneken tépelődik, — szép fiatalság engedj meg, ha kimondom, — jó lesz ágyúölteléknek, vagy laboránsnak, egyéneknem.

«Neki könnyen ment». Neked nem megy könnyen, de annál nagyobb érdemed, minél több erőfeszítésbe kerül szerzeményed.

Ő Gregussal versenyzett húsz éves korában egy

használjunk egy betűserét, s nevezzük *Edesszólásnak* az övét. És ezen Edesszólás nem a pusztá esergedezés altató varázsa volt, hanem a forma szépsége, melybe egy pillanat alatt nehézség és keresettség nélkül öltöztek gondolatai, mint egy diszphalanx. Minervák fényes ércben dárdával és paizszal az ő felhőtelen homlokából. Hát nem volt szüksége leckézetnie. Gyöngéd szava magához kötötte a szíveket, és pedig nem esupán a gyermeteg szíveket. Tégedet is, fürtös fiatalság, ki annyi apró malicziával tudod őszíteni tanáraidnak tisztas homlokát! Te is szeretted, bálványoztad; te is tanultál neki. Az a permeteg, mely az ő ajkairól hullt, a csapó földön is pázsitot teremtett, és kalászt hozott a begyöpösödött talajon.

«Nem lesz sok?» A ki nem ismerte, hajlandó ezeket azon túlzások egyikének tartani, melyeket elnéznek — néha meg is követelnek attól, a kinek hivatása a holtakról szólani, és pedig mivel semmit nem szólna nincs megengedve, csak jót szólani, a mibe az ember könnyen bele tü-

Végzetes tévedése egy nagy gyakorlati bölcseségnek, vagy végzetes takarékosága egy rendszerezéért mindent feláldozni kész buzgóságnak. A katedra, melyre ő volt hivatva, és a melyre egész Magyarországon egyetlen ő lett volna hivatva («Vajjon?» «Úgy van és nem másképen»), nem nyílt meg előtte, legalább nem úgy, mint ő óhajtja vala, és ezzel külelete tragikumának forduló pontja ki van jelölve . . .

A csolnak ott volt a parton, az óhajtott, a kedves parton, hova vágyott, hova visszavágyott, hol munkája koszorúú várták. Csak a kötelet — melyet ő kihajított, mint a kis matróz szokta, — kellett volna valakinek kézbe kapni, és egy ezövek körül körültekerni. De hát minek az a parádé? Jó helyen van, a hol van

A szél új ostrommal dől ablakomnak, kandalóm ajtaja csattogva nyílik meg. Fejemen ismétlődik a szelid nyomás, és egy láthatatlan kéz hevesen ragadja ki kezemből tollamat. Egy ismerős hang lelke mélyébe zúg.

— Mit beszélsz te olyat, a mit te nem tudsz! Ne vádolj senkit én miattam! Ez az ügy tisztázva van ott, hol nincs félreértés, és nincsenek magassabb tekintetek.

«Jó! legyen úgy, a hogy parancsolod. De nézd, csolnakod elválik a parttól!» Hová mégy?

«Lesz kenyerem, zsíros, kenyerem. . . .»

Ej! Petőfi mégis csak szerencsésebb természet. Utána vághatja keresetlen szavakkal: «Lesz a kutyanak.» De te csak gondolni mered ezt, a nélkül, hogy márvány-homlokodon csak egy ideg-szal is megáradulna.

Nem, itt nem a Vezuvval van dolgunk, mely örökké füstölög, és ha megharagszik, nem tesz kárt magában, csak környékét gyújtja fel. Ez egy csendes *Inanime*, századokig nyugodt, de ha egyszer megrázkódik, magába temetkezik és sohasem látjátok többet.

A csolnak távolodik a parttól — s ha még egyszer ide visszatart, magát törö össze.

Ütődik parttól parthoz. Egy rövid életű, de tevékeny működési pártlap élén látjuk néhány hónapig; onnét ismét tovább evez.

Evez?

Nem! Viszi a kedvező szél. Boldog hazája felé, hol

«Minden falu édes hazám!»

de a hol nem vár reá sem a leány, sem az anya. Emberi nem gyönyörűsége mint egykor Titus; száz felé osztja lelke kincseit: barátság, kitüntetés viszonzozzák e kincseket; s midőn a sugár-ból kimosdik, sok munkája, ritka élvezete után magába vonul: nem pihenni, hanem izeneteket forralni a pokolhoz: tartsa készen kapuját. . . .

Alszél támad, Budapestre hajtja a csolnakot. Bejárta már Tolnát-Baranyát, s a kormány magasabbra hívja, az ország első megyéjének oktatás-ügyét teszi kezébe.

Excelsior.

Barátai üdvriadása előzi, kíséri. Előre fürdenek fényében mert ez még csak a reggel: ki tudja, mi történik délig? Olyan idők voltak azok, midőn provinciális ügyvédet, papokat és tanárokat rövid idő alatt meg nem álmódott magaslatoakra emelt érdemkivil!

Kétségkívül őt is.

A Kisfaludy-társaság tagjai közé hívja. Ugy tetszik, mintha most megtalálta volna az utat, melyről sohasem kellett volna letérnie.

Szíved vezrik, begyógyítja a Múzsá. Ott nem kelleltél a hova hivatásból ajánlkozni: jer, itt rég várnak és csodálkoznak, hol kését eddig. — Ez a te diadalútad. (Folyt. köv.)

EGY KÉP TÖRTÉNETE.

Olvasóink közül azok, a kik meglátogatták az országos kiállítás képcsarnokát, bizonyára emlékezni fognak még egy megható tárgy festményre, mely a kiállításra magára vont a figyelmet. Egy szomorú csoportot mutat a kép, a bánya-száda előtt egy lepellel leborított holt-tetemet, melyre egy asszony borul, míg a többi alakok a részvét, s a rémülettel vegyes megilletődés kifejezésével csoportosulnak köréje.

A képet *Fesztty Árpád*, az újabb nemzedék egyik leghíresebb festőművésze készítette, kinek a festészet terén már több év óta van jól hangzó neve.

E kép nem csak a kiállításra keltett feltűnést a Bécsben megjelenő «Allgemeine Kunst-Chronik» is a legnagyobb méltánnyal említi föl, a Munkácsy Mihály modorában festett magyar genre-képek jelesebbjei közt is elsőnek téve azt az egész kiállításra.

«Jól van átgondolva s szerencsésen keresztül víve, — írja a nevezett műkritikai lap, — pathosz nélkül, de sok drámai hangulattal és erővel. A

művészi önállóság oly alkotása ez, mely ily fiatal művésznél meglepő. Már a megválasztott táj is javára szolgál a tárgynak s azonnal megadja a hangulatot. A bánya szádjának domborulatát hó fedi, fölötté borus, nehéz levegő és szürke fölleges ég. A bánya szájából egy ifjú bányász holt-tetemet hozza ki, melyet könnyen áttekinthető, természetes csoportban vesznek körül hozzátartozói és barátai. Mindeniknek más-más kifejezés arczán s mégis valamennyi egybehangzó: a fájdalom megrendítő harmóniája. Távolról érkezik a mezőn át az öreg anya az áldozat kis gyermekét vezelve kézen fogva, míg a hitves és a nővér már ott sírnak a tetem fölött, amaz a drága halottra borulva. Az öreg asszony, hallva a rémhírt, sietve jön, de jó gondolat volt a festőtől, hogy a legnagyobb fájdalmat, az anya fájdalmát nem kísérlette meg lefektetni, csak jelezte. A festmény valódi műremek s igazán sajnálni lehet, hogy meg nem vásárolta a nemzeti muzeum, melynek e kép egyik dísz leendett.

Igy ír e képről a bécsi szaklap. Midőn a művész a «Vasárnapi Ujság» számára átengedte e festmény közlésének jogát, e lap szerkesztője kérdést tett nála, hogyan támadt benne e kép eszméje? A művész megígérte, hogy majd írásban mondja meg. Tudvalevő dolog lapunk olvasói előtt, hogy *Fesztty Árpád* a tollat is ügyesen kezeli, nem csupán az esetet s mi most abban a helyzetben vagyunk, hogy a «Bánya-szerencsétlenség» című festményt bemutattán, a kép szövegét is ugyancsak az ő tollából közölhetjük.

*Fesztty Árpád*nak lapunk szerkesztőjéhez írott levele így szól:

Kedves barátom! Kérdésemre: hogy született e festmény? válaszol megkíséreltem leírni a «Bánya-szerencsétlenség» fogalmazásának történetét.

A tavalyi tél elején — benne voltunk már a novemberben — nagyban törtém a fejemet egy nagyobb méretű, tragikus tárgyú genre-kép komponálásában. Alakjai magyar parasztok, helyszíne egy koremsa belseje. Készen voltam már vele, megvált már a vászon is, ráma is, szóval semmi sincs hátra csak — meg kelle festeni. Akkor találkoztam a minden Sándor bácsi között a legkedvesebbemmel, Teleky Sándorral, a kinek már régen megígértem volt, hogy meglátogatom Nagy-Bányán. Most aztán úgy emlékezettett ígéretem beváltására, hogy «agyonlő, ha nem megyek le hozzá».

Mit volt mit tennem? Vászon, ráma, parasztoi, koremsa belseje, ti csak várjatok sorotokra. Abba kellett hagynom a kompozíciót, mert hisz most itt életem megmentéséről van szó. Tél időben, fagyban, hóban lementem Nagy-Bányára. Az aranyat, ezüstöt termő Nagy-Bányára, a hol a hegyek mélyéből sápadt, rongyos alakok veritékes nehéz munkával hozzák fel napszíre a ragyogó aranyat, ezüstöt. A hol a ridég hegyek katakombáiban s a füstölögő kohóknak komor öbleiben ezernyi éhező fárad a nemes érc kiválasztásában, azért, hogy azután az az élettelen érc, az a kevély színű arany, pengve, csillogva járja körül a világot s okozzon romlást, pusztulást az emberek között, legyen irigylet játék híj asszonyok testén, öröme, vágya millióknak, s megmegtételező sziveknek, lelkeknek.

Ott jártam a kohókban, a sötét olvasztókban, a hol a kemenczék száján kivigyorgó s ki-kicsapdosó izzó lángnyelvek tüze élesen vet veres világot az ott dolgozó félmeztelen alakokra s a míg rajzoltam a festői helyeket, érdekes csoportokat, nem tudom, mi volt nagybő: gyönyörűségem-e, a mikor festői szemmel szemléltem a képtárgyakat, vagy szálnalnam, a mikor eszembe jutott, hogy ezek az alakok, ezek a nedves, fagyos ruhájú bányászgyermek, a tűznél melegedő halvány asszonyok mind élő emberek, a kinek szívük és gyomruk van — a kik érzének és éheznek is.

De végre is, én azért vagyok itt, hogy lerajzoljam őket. Azzal, hogy itt bölcsekedem, nem segítik szegényeken. Ott töltöttem vagy hat hetet; naponként elmentem a bánya-bejárat előtt, arra vitt utam. És különös, hogy maga a bánya kapuja mily hidegen hagyott. Sohasem hittem volna róla, hogy valaha egy festmény tárgyul fog szolgálhatni. A kohókban készített vázlataim közül válogattam, keresgéltem, vajjon melyiket dolgozzam fel a sok közül — s ime, az utolsó nap késő délutánján, haza felé menve, egy

futó pillanatot vetek a bánya-bejárat felé — és mintha csak most láttam volna először, úgy rábámultam arra a kapura. Mintha ez nem is az a kapu lenne, a mit mindennap oly közönytelen néztem, a melyik mellett naponként hidegen mentem el. Olyan pontról láttam most és olyan világításban, a melyben még eddig soha sem. Új volt az előttem és igen szépek, érdekesnek találtam a dombjára boruló hóval, a szomorú téli fellegekkel, a bánya fölött elterülő kietlen tájképpel s e bús képből ott meredt a kőkereszt, mintha az a bánya egy nagy sírból volna.

Az is az, sírboltja anyyiaimnak! Ötszáz ember lépett át azon a küszöbön, vitte életével szerelmét, örömét, vágyát a napvilág után, s nem látta többé a napvilágot. Nem éreztem én most a hónak hidegét, csak szépségeit láttam, s dacára télnek, hidegnek, szenvedélyvel fogtam hozzá a bánya lerajzolásához s rajzolás közben eszembe jutott mindaz a sok történet, a mit otthon, vacsorázás után Sándor bácsi meséltett azzal az ő szeretni való kedvességével, azokról a szegény emberekről. Hogyan imádkoznak, mielőtt a bánya-bejáratnak, hogyan szakad reájok gyakran a föld, hogyan zárja el őket, hogy sírnak utánok az asszonyok, leányok, s lesik aggólvá, a míg kiássák őket, — vajjon élve — vagy holtan fogják-e ki szegényeket? — Talán épen ezen a helyen, a melyet most rajzolok, talán épen itt siratta az a szegény asszony az ő föntartóját, gyermekei kenyérkeresőjét, talán épen ezen a sinen gurították ki tetemét, talán épen itt borult reája kinjával az özvegy. . . .

A bánya torkából tompa zúgással fűt a szél, mintha a lendelőzéseknek összegyűjtött sóhaját hozná ki; meglevendeték előttem azok az élő-halott alakok, ott láttam őket magam előtt sírni, búsulni, s elmerülni mély bánatukban, és — a vázlatba oda is vázoltam őket.

Az utolsó délután volt. Haza érve mondám: «No Sándor bácsi, tisztában vagyok már. Tudom már, mit fogok festeni. Nézzen ide, ezt ma készítettem.»

«Nini — a keresztgyi bánya-bejárat.»

«Az.»

«S mi lesz belőle? Bánya-szerencsétlenség?»

«Igen.»

Másnap elhagytam Bányát, magammal hozva a Kereszthegy vázlatát, és egynehány ott vásárolt kosztümdarabot, s így készült el aztán a «Bánya-szerencsétlenség».

FESTTY ÁRPÁD.

TEPLOMI UTVESZTŐK.

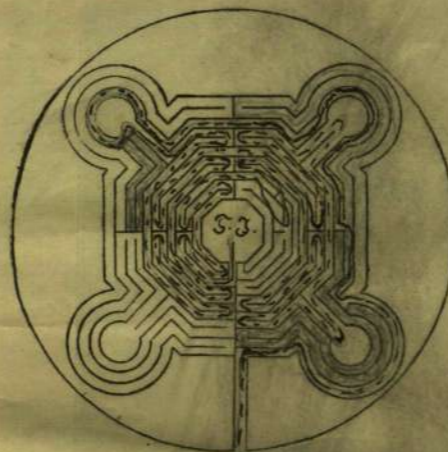
A kréti labyrinthus, melyben a híres Theus is csak az oly szomorú sorsra jutott Ariadne fonalának segítségével volt képes eligazodni s az oda zárt retentő Minotaurust meggyilkolni, minden tanulóknak élénk emlékeztetőben van. Ily utvesztő épületek, habár kevésbé is híresek, nagy számmal voltak egy a régibb, mint az újabb időkben. Herodot beszélt egyről Egyiptomban, melyben állítólag háromezer szoba volt föld alatt, hol valószínűleg álfalofoglyokat tartottak. Kevesebb díszesek a modern labyrinthok, melyeket nagy városokban és parkokban leginkább élő sövényekből készítenek a köznép mulattatására, a minő nemrég a budapesti városligetben is volt egy, Vasvári Kovács, a népszínház ismert tagja által felállítva.

Kevesebb ismeretes, hogy az utvesztőket templomokban is állították fel kegyes czélok-

A rheimsi templom utvesztője.

ból. A középkor virágkorában jött ez divatba a kereszties hadjárattól visszafért férfiak által, kik Jeruzsálemben is láttak ily, bár meglehetősen elhanyagolt épületet s annak sajátosságos berendezése különben is élénk képzelmiékre nagyon hatott. Nem állami foglyokat vagy szörnyetegeket akartak ide zárni, hanem középkori allegoriával mintegy kézzelfogható példát akartak nyújtani a jámbor zarándokoknak, mely néhez a boldogságot elérni. Az első, ki ily egyházi rendeltetésű utvesztőt épített Humbert Alberich rheimsi érsek volt a 13-ik század első felében; az általa székesegyházában felállított, képnökön látható labyrinth jelképe az igaz keresztény életét s az azt gátló akadályokat ábrázolta. A kegyes mulatság nagyon híres volt, csakhamar tömegesen kalandoztak benne a zarándokok imádkozva s kegyes énekeket dalolva; ki elég kitartó volt, eljutott a központig, hol kékes kővön szentkép volt látható. Később, midőn a hívők buzgótsága hanyatlott, az utvesztő allegorikus jelentőségét is elfeledték s a rheimsi híres utvesztőt 1779-ben már szándékosan rombolták le, mivel a városi pajkos gyermekek gyakran játszottak benne bujdosít s ily alkalommal zavarták az isteni tiszteltet. Más régi templomokban azonban még mindig megmaradtak a labyrinthok, így St. Omer Boldogasszony-templomában s a bayeuxi székesegyházban. Az előbbi tervrajzát is bemutatjuk olvasóinknak s kinek elegendő türelme van hozzá egy rajzon segítségével talán meg is találja a módját, hogyan lehetne az utvesztő bensejébe elhatolni s azután ismét vissza. Hozszu téli estére az ily feladatok megoldása nem érdektelen mulatság.

A Sz. Omer templomi utvesztő.

STALAC VÁRA SZERBIÁBAN.

Ott, a hol a bolgár Morava a szerb Moravával egyesül, hogy azután együtt a Dumába siessenek, két kis helység van. Az egyiket Mali, a másikat Veliki Stalacnak hívják. Ez a két helység évtizedek óta ellenséges lábón él egymással. Pedig sem Veliki, sem Mali Stalac lakói nem vétettek egymásnak soha semmit. De nem is ők okozták a huzavonást, se őseik, hanem az a szeszélyes és furfangos Morava folyó tréfálja meg őket szörnyű módon. Egy esztendőben Mali Stalac lakói azt látják, hogy ők gazdagok és tekintélyes termékeny földbirtokok urai, a másik esztendőben meg azon vesztik magukat észre, hogy bizony nekik semmijük sincs, hanem tulajdonképen Veliki Stalac bírja azokat a termékeny földeket. Néhány esztendő múlva meg ismét csak azt látják, hogy mégis csak az övék azok a földek és nem a másik helységé. Nem esoda, ha néhány-szor már belefűdült a fejük. Mindezt pedig az a Morava okozza, mely ma tüled, holnap hozzád foly. Számos helyen kanyarodóan foly a víz, de olyan szeszélyesen mint épen Mali Stalac és Veliki Stalac között, sehol.

De ha a Morava örökké boszontja is a két szomszéd helység lakóit, van ott közelükben mégis valami, a mire egyformán büszkén tekintenek, a mi gyönyörűséget okoz mindkettőjüknek, s mi iránt egyforma kegyelettel viselnek. Ez a Stalac hegyesorsó bejáratánál levő várrom. Foszlík, bomlik bez, de azért élénken el nemcsak a környék, de az egész nemzet emlékezetében e vár története.

Számítlan szép mondával örökíti a szerb nép mindazon helyeket, melyek nemzeti történetével vannak összekötve. E mondák valóban jobban hozzájárultak a hazafiság, nemzeti önér-

Stalac vára.

zet fejlesztésére, mint bármi más. E mondákat nem kellett kinyomtatni, hogy a nép elolvassa. Szájról-szájra jártak és járnak azok még ma is. Egyszerű, keresetlen szépségűek megmagadják a képletet, hazafias nemes tárgyaik hasonló érzelmeket keltenek szíveikben. Ezt jobban megértik a nyomtatott betűnél. Hogy ne, mikor minden szava húsukból való hús, vérukból való vér. A legtöbb mondát, a legmegragadóbb gyönyörű költeményeket az egyszerű nép fia készítette.

Az a költemény, mely a stalaci várromról szól egyike a legszebbeknek. Erdemesnek tartjuk ez által elmondani a gyönyörű költemény tartalmát.

Szerbia már legnagyobb részt török uralom alá jutott. Csúpn kevés hely tartotta magát fenn ideig örög. E kevés erőd között volt Stalac vára is, melynek ura akkor a hős Prijezda vajda volt. Mehemet pasa levelet küldött Stalacba, melyben felszólítja a vár urát, hogy három legkedvesebb kincsét küldje el neki haladéktalanul: szép kardját, híres szép lovát és még híresebb szépségű nejét, Jelát. Prijezda vajda válasza pedig szóltott ekképen: Gyűjts hatalmas pasa sereget, a mekorát csak birsz, jöjj vele Stalac alá, a mikor akarsz, ostromold váramat oly hévvel, a mint csak tetszik, kincseim egyikét sem fogom neked elküldeni. Kardomat magannak köszörültem, lovamat magannak neveltem, szerette nőmet magannak választottam.

Három esztendeig ostromolta Mehemet Stalac várát, de azt bevenni még sem tudta. Egy vasárnapi reggel azt látja a vár őröje, hogy a Morava vize nagyon zavaros, sokkal zavarosabb, mint rendszeren szokott lenni. Tudatja azt szeretett férjével, mondván, hogy a törökök a várat bizonyára aláaknázták, és légbe röptik. Templomba megy a vára hűvel, de azután támadást tervez a várból. A pinczébe küldi nejét hűsítő italért, hogy emberei a kirohanás előtt erősítsék magukat. Lemegy Jela két arany korszóval a mely pinczébe, de azt már tele találja jancsárokkal, kik a hordókat mind feltörték, és papusaikból iszszák a bort. Meghallá ezt hős Prijezda, kinyitja a vár nagy kapuit és kirohan a törökökre. Hatvanat vágott le híres kardjával egymaga. Mikor azonban e kirohanásból visszafért, s a vár kapuit ismét bezárta volna, elővezette kedvenc pej lovát. Drága szép fejét jó kardja élével vágta le. Lovamat török pasa meg ne ilje. Fényes pengéjét kardjának ketté törte. Híres jó kardját török pasa föl ne kösse. Azután megfogja neje kezét: Válassz jó nőm, te szerette minde-nem, Jela, mondd akarsz-e velem meghalni, vagy a pasával élni. Rábörtült Jela hős Prijezda keblére. «Inkább veled akarok halni, mint a pasa körül fényben élni. A Morava nevelt fel bennünket, a Morava temessen el bennünket.» Kézben kéz, úgy mennek ketten a vár falára, és együtt ugranak le onnan a Morava mély hullámaiba.

Könnyű szerrel lett a pasa azután Stalac ura, azonban Prijezda legkedvesebb három kincseiből egy sem került kezei közé.

Ma már csak kevés maradt fenn Prijezda várából. Az a mit rajzunk feltűntet, az egyedüli még fennálló nagyobb részlet, s igen valószínű, hogy a várlak tornya lehetett. Köröskörül még vannak azonban falmaradványok, melyek az

egész erőd hajdani nagyságáról tanúskodnak. Ha Belgrádból indulunk a vasutal Niis felé, épen a 17-ik állomásról tehet a vár romjait látni. A körfalak a toronytól 150 méternyi távolságra vannak, azt követi a vár-árok, azon túl pedig egy nagy tér, mely szintén fallal volt körülveve a hegy merdek oldalán. A nép azt hiszi, hogy itt vetette le magát a vár úra nejevel. Azonban még a Morava sem foly már ott. Egy országút vezet el a merdek sziklafal alatt. A Morava pedig ott csatangol bohókás kedvtellessel messze a hegy alatt elterülő szép lapályban, s továbbra is fogja boszontani Mali Stalac és Veliki Stalac becsületes lakóit.

STRAUSZ ADOLF.

SÁNDOR MÁTYÁS

VERNE GYULA REGÉNYE.

FRANCIÁBÓL FORDITOTTA HUSZÁR IMRE.

Egyedül japosított magyar kiadás. **ELSŐ RÉSZ.** Tízketlenzedik folytatás.

VIII. Ferrato Andrea háza.

Báthory István utolsó szavai mintegy parancsot foglaltak magukban. Most már egyedül rá hárul a kötelesség, hogy hármuk művét végrehajtsa. Az erdélyi mánás, a triestri összeesküvés, Báthory István és Zathmár László helyére a büntető igazság személyesítője fog lépni.

E pillanatban az ügynökök, a kik a kert végéhez értek, a sebesülte rohantak. Sándor gróf a kezük közé kerül ökvetlenül, ha csak egy pillanatig is késik.

— Isten veled, István! Isten veled! — kiáltá.

És egy óriási ugrással a sövény mellett folydogáló patak tulsó oldalán termett és eltiint.

Ot vagy hat puskalövés dördült el utána, de a golyók nem érték a sebesültet, a ki félre vetette magát és gyorsan futott a tenger felé.

Azonban a rendőrgyűzők nyomában voltak. Nem látványt őt a sötétségben, nem is futottak egyenesen utána, hanem észlelték, hogy elvágának mögötte minden visszavonulási utat, a tartomány belseje felé úgy, mint a város és a hegyek felé, a mely északról elzárja a rovigói kikötőt. Egy csendőrszakasz is a segítségükre sietett és úgy manővrrozott, hogy Sándor gróf nem menekülhetett többé a tengerpart felé. De vajjon mit fog tenni itt, a parti szirtek határvonalán? Sikerülhet-e egy csolnakot a hatalmába kerítenie és kivezni a sík tengerre? Erre nem volna ideje, s mihelyt csak egy csolnak kötelét feloldhatná, már lerogyott volna a golyók alatt. Sándor gróf teljesen beletta, hogy a visszavonulás kelet felé el van vágva előtte. A puskalövések, az egymás felé közeledő rendőrgyűzők és csendőroök kiáltásai értesére adták, hogy a part felől már körül van kerítve és hogy nem menekülhet más irányban, mint a tenger felé és a tengeren. Kétségkívül annyit volt ez, mint bizonyos halálba rohanni; de még mindig jobb volt a halált fölkeresni a tenger hullámai közt, mint beválni a kivégzésre kirendelt gyalogsági szakasz előtt, a piznói vár udvarán.

Sándor gróf tehát egyenesen a tengerpart felé futott. Néhány ugrással elérte a legelső apró habocskákat, a melyek megtörték a föveny. Már érezte maga mögött a rendőroket és a találmára kilőtt golyók néha a füle mellett süvöltöttek el.

A parton túl, itt is, mint Isztria partvidékén mindenütt, egyes szikladarabok egész rengeteg emelkedett ki a fövenyből. E sziklák közt a fővenyes talajt víz borította, itt-ott több lábnyi magasan, de egyes helyeken a föveny annyira megtöltötte a sziklák közt levő üregeket, hogy a víz alig ért bokán felül.

Már csak ez az egyetlen és utolsó út állt nyitva Sándor Mátyás előtt. Noha nem kételkedhetett fölöle, hogy ez út végén a halál vár rá, még sem habozott.

Szikláról sziklára ugorva átment az egyes apró vízmedencékben, de ekkor egyszersmind árnypáncs is élesebb körvonalakban vált le a láthatár kevésbé sötét hátteréről. A rendőroök azonban figyelmeztették rá egymást kiáltásaikkal és utána rohantak.

Sándor gróf el volt rá szánva, hogy élve el nem fogatja magát. Ha a tenger visszazárja, csak mint holttestet fogja őt visszazárni.

E nehéz üldözés az ingó vagy síkos köveken, a nedves tengeri füveken és hínárokon, s a vízmedencékben keresztül, a hol minden lépés a

lebukás veszélyével járt, tovább tartott fél negyed-óránál. A szökevény folyvást megtartotta előnyét, de nem sokára ki fog fogyni a szilárd talajból.

Végre elért a legutolsó sziklák egyikére. Két vagy három rendőr már csak tíz lépésre volt tőle, a többi alig húsz lépéssel hátrább.

Ekkor Sándor gróf fölegyenesedett. Egy utolsó kiáltás lebbent el ajkáról — egy bucsu-kiáltás az ég felé. Aztán abban a pillanatban, midőn a rendőrök sortüze után egy golyózápor vette őt körül, beleugrott a tengerbe.

A sziklák legvégére érkezett rendőrök csak a szökevény fejét láthatták, mint egy fekete pontot, a sík tenger felé fordulva.

Egy újabb sortüzelés felkorbácsolta a vizet Sándor Mátyás körül. És kétségkívül egy vagy több golyó találta, mert a hullámok alá merült és nem emelkedett fel többé.

A csendőrök és a rendőrgyűzők reggelig ott maradtak és szemmel tartották a partot és a szirtet, az öböl nyugati részén levő hegyfoktól a rovignói erődig. Hasztalan. Semmi jel se mutatott arra, hogy Sándor gróf kinszott volna a partra. Bebizonyított dolognak látszott tehát, hogy a tengerbe fuladt, ha egy golyó meg nem ölte.

Azonban, dacára a leggondosabb nyomozásoknak, nem találtak holttestet két mérföldnyi

midőn az ítélet kimondott, a hatóságok nem bírták őket idejekorán feltalálni.

Báthory István tehát nem részesülhetett abban az utolsó vigasztalásban, hogy még egyszer megláthassa a nejét és gyermekét. Nem mondhatta meg nekik az árulók neveit, a kiket most már Sándor Mátyás büntető keze nem érhet utol.

Báthory Istvánt és Zathmár Lászlót délutáni öt órakerézték ki a vár udvarán, löporral és golyóval. Úgy haltak meg, mint a kik életüket a hazájukért áldozták fel.

Torontál Simon és Sárkány ezentúl biztosságban érezhették magukat, minden megtorlás elől. Árulásuk titkát csak ők ketten tudták és a triezsi kormányzó. Ezen árulás jutalma Sándor Mátyás fél vagyona volt, a másik felet különös kegyelemből fentartották a gróf örökösnoje számára a azon időre, midőn tizennyolcadik évét betöltendette.

A minden lelkiismereti furdalás által hozzáférhetetlen Torontál Simon és Sárkány tehát békében élvezheté a gyalázatos árulásuk által megkerített kincseket.

Úgy látszott, hogy egy másik árulónak se volt ezentúl oka a félelemre; ez a másik áruló a spanyol Carpena volt, a kinek kifizették az ígert ötezer forintos jutalmat.

De míg egyfelől a titok gondos megőrzése

EGYVELEG.

* Umberto olasz király újévben minden főbb udvari hivatalnoknak oly vadhúst küld ajándékba, melyet maga lőtt. A király igen szenvedélyes vadász s gyakran megtörténik, hogy magára maradván saját kezűleg készít rántottát magának.

* A német trónörökös neje büszke arra, hogy marhasültjei egész Berlinben a legjobbak. A karácsonyi ünnepekre minden évben maga gondoskodik a sült elkészítéséről. Most egy okrórt e zéből már decz. 9-én levágtak s a 180 font súlyú húst egészben akasztották fel a kamarában s állás után egészben húzták nyársra. Ez a pecsenye volt a nagy vendégség fő büszkesége.

* Az újévi ajándékok között Párisban most leggyakoribb a vert aranyból készült erszény a megajándékozott domborművű monogrammjával. A helyett címzett, erősen buzgó royalistáknál liliomvirágot alkalmaznak.

* Szivarozók strikeja. Az olasz kormány közelebb igen nagy adót vetett a dohányra, kivéve a közönséges pipadohányt. Ezért sokan lemondanak a szivarozásról s Florenzben már szabályszerű „Pipázó társaság” is alakult, melynek tagjai soha sem szivarozhatnak.

* Lőfuttatásnál talán még soha sem történt oly nagy szerencsétlenség mint közelebb Ausztráliában, a Caulfield-cupnál. Egészen sík talajon 41 futó ló közül 17 egymásra bukott, egy jockey szörnyet halt

ISTEN VELED, ISTVÁN ISTEN VELED!

EGY ÚJABB SORTÜZELÉS FELKORBÁCSOLTA A VIZET.

SÁNDOR MÁTYÁS.

területen a parttól. A hullámok se vetettek ki Sándor Mátyás tetemeit. De miután a szél a száraz föld felől fújt, nem lehetett kételkedni a felől hogy a délnyugati irányú áramlat a sík tenger felé vitte a szökevény hulláját.

Sándor gróf, a magyar főúr, tehát az Adria hullámai közt találta fel a sírját.

Az osztrák kormány, igen beható vizsgálat után ezt a verziót fogadta el, mint legtermészetesebbet. Ennél fogva az ítélet végrehajtását semmi sem akadályozta tovább.

Báthory István, az előttünk ismeretes körülmények közt elfogatván, még ugyanazon éjjel erős fedezet alatt visszavitetett a pizínói várba és — de csak néhány órára — újból egyesítettett Zathmár Lászlóval.

A kivégzést a következő napra tűzték ki. E végső pillanatban Báthory István kétségkívül viszontalálhatta volna utolszor a nejét és a fiát. Zathmár László is megölelhette volna utolszor hű szolgáját, mert megérkezett az engedély, hogy beocsásák őket a pizínói vártoronyba.

De Báthoryné és fia, valamint a börtönből szabadon bocsátott Boros, elhagyták Triestet. Nem tudván hová szállították a foglyokat, miután még az elfogatás is titokban tartott, elindultak felkeresésükre Ausztriába és Magyarországra és

következtében a bankár és társa Triestben maradtak és emelt fejvel járhatott az emberek közt, Carpena a közmegejtés sulya alatt kénytelen volt elhagyni Rovignót és elköltözni, nem tudni hova. Különbösen mit bánta ő! Semmitől se kellett tartania, még csak Ferrato Andrea bosszújától sem!

A halászt bezárták és életfogytig tartó gályarabságra ítélték, azért, mert menhelyet adott volt a szökevényeknek. Mária egyedül maradt Luigi öccsével és a nyomor várt rájuk e házban, a honét atyjukat kiragadták, örökre.

E szerint három nyomorult ember, egyedül aljas önérdékből, s a nélkül, hogy — talán Carpena kivételével — gyűlöletet tápláltak volna áldozataik iránt; — az egyik azért, hogy veszélyben forgó anyagi állását megmenthesse, a másik kettő azért, hogy vagyona tehessen szert, nem riadt vissza e gyalázatos üzelmektől!

Vajjon nem nyeri-e el büntetését ez a gaztett e földön, a hol az isten igazsága nem mindig jut érvényre? Nem fogja-e valaki megbosszulni Sándor grófot, Zathmár grófot és Báthory Istvánt, a három hazait és Ferrato Andréát, ezt az egyszerű, becületes embert?

E kérdésekre feleljen a jövő.

Vége az első résznek.

ZSÓFI NÉNI SZILVESZTERE.

A hangyákat mindig gyűlöltem. Gyerekkoromban azért a sok vásározásukért, a mivel mindig esőt jövendöltek, hogy minden szerda, szombat délutánomat elmosták. Most meg azért, hogy sohasem vásároznak. Igazi szenszál-faj, mindig kicserkészik az ember zsebjéből azt a kis nyereséget, mire számít.

De mégsem ezért gyűlöltem meg, hanem azért a szívtelenségért, a mit a szegény tücsökkel míveltek. Ha nyáron muzsikáltál, hát most táncolj. És még az öreg Czuczor sem röstelte lefordítani ezt a csúf históriát, mint valami nagy triumfust.

A rút s förtelmes nyolez-lábúja! Majd befelelad a zsejába, s elnézi a fősvény mája, hogy az árva hegedőt ott vegye meg az isten hidege a konyhaajtaja előtt.

De nem addig van ám a mese, a hogy Fédrus meg Czuczor kikomponálták. Aha! ők csak annyit mondanak el belőle, a mennyivel a gyereket ijesztgethetik.

De jött ám a galamb, a mint meghallotta a tü-

füredi vizen, meg Kolozsvárott. De még Kassán is. Hát még Váradon! Játszottam én Dérnyével is, Anikóval is. Nem tudom, melyikünk volt a második, de hogy nem én voltam a harmadik, az szent igaz. Nem is állhatták ki velem, ott hagytak. Hát menjetek! Gyere apjukom! itt ez a gyerek, meg a két lány, kitelik belőlünk egy egész társaság. Apjukom bizony! Mert ha tücsök voltam is, de nem ugráltam ide-oda. Nem voltam az a Samaritána, a kinek hét férje volt egyszerre, s még sem az igazival lakott. Én voltam Bátor Mária, a Tétényi lány, a Rózszi —

— Azután meg a Mama, Nagynéni, — utoljára Tóti Dorka....

— Hát utoljára Tóti Dorka, de ott is jól megültem a helyemet, az üstben!

— Csakhogy az ember annyiféle szerep mellett nem ér rá szőni, fanni....

— Azért még sem szakadt le rólam a ruha soha. Pedig sohasem kérek senkitől semmit. De a jó Isten — ah mit mondok — a jó öreg doktorné jobban tudja, mire van szükségem, mint jó magam. Egy pár cipő, egy félviselt ternő mindig kerül. Bizony akár az első padba ülhetnek, ha a kevélység rávinné....

— „Jó, jó Zsófi néni! De nemesak cipővel él az ember, hanem....”

ÚJÉV NAPJÁN.

SZILVESZTER ESTÉJÉN.

csök panaszát, és ott letett előtte mindjárt három bázaszemét, a mivel a tücsök kétségkívül táplálkozik, hiszen lám egész nyaratszaka a vetések között lakik. Nem te énekeltél-e altatódalt a sok kaszásnak és aratónak? Nem köszöntöttél-e az utas nyájának? Nem zengettél-e utána, miig csak hallhatta: Járj békével! Járj békével?

Aztán még ettől a hasznos világszolgáltól tagadták meg azt a kis zsiradékot! Gyere kis fekete szolgám, ezután nekem muzsikálj! Rugd oldalba azt a Mirmidont!

Zsófi néni kérdőleg néz ránk a kávé csésze fölött.

— No csak el ne járjon a nyelveitek! Az igaz szóért nem haragszom, de ha bántó szándékkal mondjátok, akkor ezúdar szándékból lesz az mondván. Nagy virtus is egy szegény asszonyt csúfolni, a kinek foga sinesen, a mivel visszamarjon! Ötven esztendővel ezelőtt még a port is felszedtetek volna, a mire léptem. Kutassatok öregapátok íróasztalában, s ha ott Balaton-fővény akad kezetekbe egy összegöngyölt papírban, tudjátok meg, hogy az az én lábam nyomából került.

— A mi a tücsököt illeti, azt megengedem. Olyan fekete volt a szemem, hajam, olyan fekete volt; ugrani is úgy tudtam. Bizony! — A

— Fütteni valóval is....

— Már pedig én olyan liliomokat látok néha a Zsófi néni ablakán, a melyeknek létezése feltétlenül kizárja a fütteni való létezését....

— No csak ti ne bántjátok a liliomokat. Az az én nemesi czimerem. A ki azt oda festi, azért festi oda, hogy izenjen valamit annak a szegény öreg asszonynak, a ki sem nem fonhat, sem nem szőhet; a kinek tárházában van ennek az öreg asszonynak a mindennapi kenyere, meg a fütteni valója is. Majd mikor nagyon fázom, egyszerre csak leolvadnak a liliomok az ablakomról. Csak egy hibája van annak a tárháznak. Kávé szűken van benne, meg czukor. Pedig tudhatná az a nagy gazda, hogy egy ilyen öreg életnek a kávé volna az éltetője. Az a kis forró erős kávé. Egész héten is el volna étel nélküli, mert mi kell már ennek az öreg testnek, ennek a gyenge gyomornak. Pedig bizony nem kellene sok....

Azt is kirendeli néha. Felkeres valami jó leket, s azt parancsolja neki.

— Eredj te jó lélek! keresd fel azt, a kinek legszomorúbb Szilvesztere van a világon, és tedd neki azt a Szilvesztet a legboldogabbá.

A jó léleknek nem sokáig kell keresgélni. Tudja, hogy kinek az ablakát jelölte meg az Isten liliomokkal ebben a hideg időben. — Azt is

tudja, hogy milyen boldog a világtalan koldús ehhez az öreg asszonyhoz képest; mert a koldus járhat házról-házra, s rakott tarisznyájával hármat is fordúl egy nap; de ez az öreg asszony koldulni sem mehet.

— Vigyetek neki egy kocsi szalmát, meg ezt a két friss aprólékot. No még ezt a fél kiló kávé; meg ezt a kis vagdalt czukrot.

A liliomok egyszerre leolvadnak Zsófi néni ablakáról. Hol van most az éjszakai szél? Mért nem sikoltoz ez alatt az ablak alatt? Nem tesz semmit! A szél zúgásánál kedvesebb moraj tölti be a szűk hajlékot. A kávédaráló rég hallott zörgése. Az égő spiritus lángjai vidáman nyaldossák a kis forraló üst oldalát, és a szegény öreg asszony fakó arcát glóriával veszik körül. A tej buzogva emelkedik, a láng végsőt lobban.

Azután összevegyül a fehér a feketével, keserű az étessel, az öreg asszony szívében és kávé csészéjében.

Most nézzetek be az ablakon, melyen imént még dérről virágozott a liliom. Nézzétek a legboldogabb Szilveszter-estét.

Zsófi néni felemelt fíndsával boldog újévet kíván az egész világnak, melyben egyetlenegy ellensége sincs!

Boldog új évet neked is szegény Zsófi néni! Olyan boldogot, mint ez a mai órád.

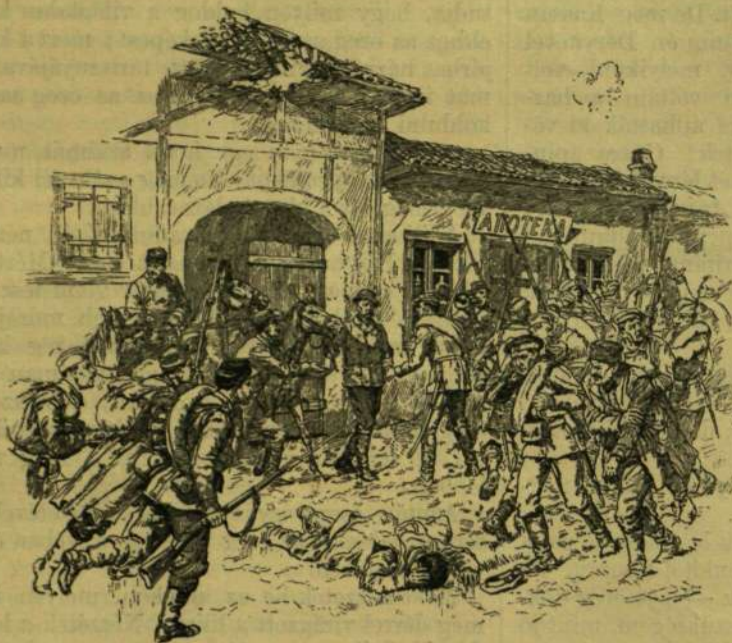
y. r.

ÉVFORDULÓN.

A karácsonyi ünnepek vidám bensőségteljeségéhez olyan jól hozzáillik az évforduló komoly és magasztos ünnepélye, a Szilveszter és az újév. Fényes és zajos ünnepek a városban, csendesek és komolyak falun, de ott mint itt, egyaránt telve az emelkedett hangulat apró nyilvánulataival, melyek hol a magába szállás, hol a kedvelt csapongás sötétebb, vagy derültebb mezébe öltöznek.

Hőfehérre forrázott hat hetűs „frischlingeek”, messze kinyúló vékony vörös nyelvökkel, a hentes-boltok kirakataiban, az új-év ez élő kalendáriumaiban, már napok előtt hirdetik a nagy nap közeledtét s a zsiabongó utczáról felhangzik ablakunkon át éles sivitásuk a mint összefűzött két hátsó lábuknál fogva kézzől-kézre adják az alkudó gazdasszonyok. Sokan csak a zálogház utján jutnak hozzá a pompás ropogásra sült süldő-pecsenyéhez, de azért hadd vesszen a világ, csak az újévi malacz meglegyen. Van bizonyos babona az új-évi malacz-sültéhez köve, mely azt épen olyan szimbolikus állattá emeli szemünkben, mint a hűsvéti bárányt.

Szilveszter apó, bozontos nagy fehér szakállával, bár aligha álmódta meg a jó pápa, kinek ne-

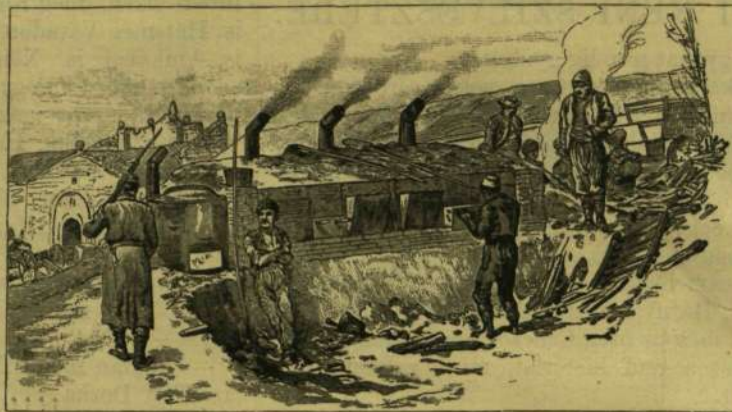

JELENET EGY PIROTI GYÓGYSZERTÁR ELŐTT.

véről nevezték, hogy valaha a gyermekvilág élő réme lesz, méltó bevezetője elmélkedő hangulatával az év első napja pajzán vigalmainak. A lányka-szívet borongós gond émszti, mintha egy bizalmas jó barától venne búcsút az ó-évben, melynek sokkal tartozott; a csintalan gyermekek virgása pihen a falon; összeszedik magukat, hogy ne zavarják dévajkódásaikkal az ünneplés hangulatát. Ki tudja, nines-e egy láthatatlan kéz, mely felüti az évek becsukódó könyvét, hogy összejárjon bennök a rocska végeredményeit?

És ez nem is csoda, hiszen a felnőttek sem küzdhetik le kedélyüknek bizonyos emelkedettségét. Az apa komolyan foglalkozik munkái áttekintésével, az anya arcán elnéző szelidség omlik el; gyermeke, cselédre nem perelnek, szomszédok kerülnek az összejárást, ismerősök, barátok megbecsülik egymást. Serdülő leányok ólmot kapargatnak sutba hányt üvegekről, hogy legyen mit önteni az éjfélen, mikor egy titkos csoda megmutatja mindenkinek jövődöbelijét, ha ugyan eléggé éles szeme és fantáziája van a szép jóslóknak megkülönböztetni az erdőszt a halásztól, a kéményseprőt a katonától, a szeszélyes ércsalak fejletlen idomaiban.

Hát még mikor megszólalnak a harangok zengő nyelvökkel s búcsút mondanak a távozó éveknek, mely egy átélte világot visz magával a semmiségbe! Fény, vigasság, bánat és öröm, megsalt szerelmek, léha gög és lenézett szegénység, bűn és erény kopott csilláma, mind el lesz énekelve ebben a szomorú szolozsmában, melyet a harangok érthetetlen nyelve méla rythmusban kongat el. Az év egy prédikációs nagy halott, melynek ravatala köré ép oly álnok vagy őszinte arczal szerelgenek a gyászolók, mint a jó rokon köré, a szerint a mint kaptak tőle testamentumot vagy nem. A templom félhomályában

SZERB TÁBORI KONYHA NIS ERŐDBEN.

újatos alakok görnyedeznek, körülbeve a tömjén édes illatú füstjétől, s az orgona megkapó akkordjaiba belevegnyül a miséz pap félhangú mormolása, körülveve térdepelő miniszterások piros köntösös seregétől, melynek rövidsége itt-ott eláruja a hancurozásban vásott nadrágszár. Mindez lesújt és fölemel, remegő kezekkel fogjuk a kulcsot, mely szívünk feltárásihoz szolgál, az önitélet nagy perze olyanformán nehezedik ránk, mintha saját kezünkbe adnák a pallost, mely nyakunkat lesz szegendő.

Ottthon meleg szobában, a thea párgoló gőze mellett, mely szeszélyes alakokban kigyózik fölfelé, fölteritik az asztalt s a kés és villa vidám csengése közt emlékeznek meg a távollevőkről; némely vidéken és családokban szokás a cselédet is ilyenkor az asztal végére ültetni. A pattogó kályha melege, a borzas fejeskébe szállt rum szesze, meg a körüljáró kártya egyhangú paffogása lassanként álomba szenderítik a kisebbeket, kik kimerülten henteregnek el szőfán, dívánon, nem győzve eleget lekérni kötni a mamának, hogy «de bizonyosan felköltsék ám», mire az óra a tizenkettőt üti. Milyen vigasztalhatlan dolog is volna nem hallgatni az éj csondjában a lassan elröppendő időnek szárnylebenését, a mint a zürös távolban eltűnik, vagy az évek utolsó cseppenését a végtelenség szürőjén keresztül, vagy bármiféle hangban képzelje is a lélek maga elé a mulásnak titokteljes folyamatát — mert az bizonyos, hogy az éj hangokkal van tele, mint egy millió hurokon zengő lant, melyből suttagó szellő s hulló falevél csal ki megnevezhetlen akkordokat.

Ha a szülőknél nem is, a lányoknak bizonyosan van gondja rá, hogy fölébresszék a bóbiskáló gyermeknépet. Mert kit küldenek ki, hogy éjjel múltán visszatérve férfi léphesse át első a küszöböt? Pedig nines ennél fontosabb momentuma az ó- és újév közti időköznek. Tetszik is a fiúknak a megbízatás, mely már egész missziószámába megy; ketten-hárman nyúlunk egyszerre kalapjuk után, s a vége mégis az, hogy míg talán ott künn az iringálás köti le viczkázódo

talpukat, addig az álmos szolgáló üti be borzas fejét helyettük a szobába, s kíván vigyorgó arczal «boldog újévet!»

Boldog újév! Ez a kívánság ragyog a felvirradó reggelen mindenki arcán, a meddig csak a Gergely-naptár érvénye terjed. Újév!... És mintha az emberek is, kikkel találkoznak, valóban újak volnának; új remény feszíti az ereket, új munkakedv ráz fel a tétlen pihenésből, új vágyak és új tervek zibonganak az agyban. Mindenki igyekszik jó kedvű lenni, mert a ki újév első napján nevet, az egész évben nevetni fog. Mennyi új fölvetés, üdvös elhatározás és javulni törekvés bőlesője volt a lefolyt éj, a mi ha mind megvalósulna, az emberiség képes volna a mennyet varázsolni a földre. A részeges többé nem fog inni, az adós nem vesz többet hitelre, a gyermek sohasem engedetlenkedik többet, a szenvedélyes türtöztetést fogad, a civakodó szelidséget, a tékozló takarékoságot, a könnyelmű megfontoltságot. És hinnék-e, hogy alig forog le huszonnégy óra az idő gyors kerekén, s minden újra a régi mederben van; régi bűnök, régi megbánás, régi töprengés, — az esztendő egy éjszaka alatt megöszül.

Hanem addig is huszonnégy óra öröme és mámor repes könnyű szivárvány-szárnyakon körül. Huszonnégy óra, megismerkedünk az ismeretlen jövővénnyel, ki holnap már csak kumpakk beköltözködik s nem mozdul addig semmi felmondásra, míg háromszáz hatvanöt napját békén ki nem töltötte. Ez a rém, a mely nyakunkon ül és gúnyosan vigyorog, ha le akarjuk rázni, kezdetben mindent ígérő jó barát, a ki bekopogtat hetykén s azt mondja, hogy ó Hujjki herceg s tárczáját kínálja lekötélezőleg, majd miután végig szörtölötte velünk idejét, kitűnik, hogy csak valami vén koldus, a kit úgy kell rongyainban kilöki az ajtón.

A fővárosban idestova oda lesz a régi jó patriarkhális újesztendő patogós köszöntőivel, családi lakomáival, apró-cseprő ajándokaival. Amazokat háttérbe szorította az újévi köszöntők megváltásának intézménye, ezeket pedig a szűk idők. De a kedves provinczián, hol újévre szegődik a cseléd, újévre jár ki neki fejelés-pár eszmája, most van ám még csak a gyöngy-élet. Kora reggeltől a közhasznú testületek és ehélek egész sora, a kútesinálók, kéményseprők, czejel őrök, utczasztatók, újsághordók, flaszterezők, levélhordók, szinlaposztók, lámpagyújtók, stb. stb. járulnak elő egy-egy legderékabb tag által képviselve, kikenve-fenve, s minél ékebb rigmusokba igyekezve szedni mondandóikat. Kiki előadja, hogy miben járul hozzá a nemes polgárság élete s kényelme biztosításához s egyszersmind zsebre vágva a fényes hatosokat, csap olyan napot, a milyen nines több az esztendőben.

A vad versezeteknek hány ily nyomtatott példányát leli meg még ma is a fiókjai közt kutató kéz, annak rendje szerint körülfanyarítva ékes illusztrációkkal, melyekben kormos kéményseprő-legény menti ki arasznyi lángok közül a pólyás csecsemőt, vagy puffadt képű bakter fujja két kézre kapva a túlköt. De még a szövegéből is esinos szemelvények kerülhetnének ki a parnasszusi rugamok válogatott genr-aira.

Itt-ott aztán kivillan az ablakokon át egy-egy elkésett karácsonya is, szerény hivatalnok-családoknál, a kikkél primában születik meg — a Krisztus. Velök ugyan hiába veszekedik akár-melyik kalendáriumsináló pápa is. Már ezt az ő zsebok így mutatja. De előkerülnek néha másutt is a karácsonyról megmaradt gyertyavégek s még egyszer fellobogva, magok köré gyújtják a vidám gyermekereget. Megmaradt törmelekek a kikezdet zokorsüteményekből, elfakult csillagezirár-

dák, megtörtött ágok még egyszer próbálgatják a minapi mosolyt, de már csak halvány utánzat az egész, hideg emléke a ragyogó tegnapnak. A karácsonyja rövid, de csillogó pályájában az újév az utolsó stáció — a padlásig. Ott aztán véget ér minden e világi dicsősége, poros sutban húzódik meg a többi lim-lomok közt, legfeljebb egy megragadt aranyfüst-esillám regél még csodás dolgokat az elmúlt időről, azt is befonja szürke hálójába a fali pök, vagy lemossa az ágtetőről az ereszt becsorgó vize.

Reggel ha betakarodtak a piacról a veteményes kofák, s a konyhák kigőzölögése határozottabb illatot nyer, megindulnak a cigánybandák is, sorra járnak a patronusok házáit. Gémberedett újaik alig bírják a vonót, de a becsületnek meg kell adni a magját. Tétova néptömeg kíséri lépteiket s füttyöli utának a divatos valczerek ütemeit, melyek most tesznek legelőször kísérletet, mielőtt megkezdenék hódításaikat a küszöbön álló farsangon.

És boldog új év hangzik minden ajkon, az utcaözöleten álló koldusén, és a kávéházi pinczérén, kinek a gőzölgő piccolo mellé felszolgált naptárja «égre kiált, bár isszonyuan hallgat». Kinyalt ficsók s ünnepi díszbe öltözött lánykák, virágcsokorral kezükben, elfogódott szívvé állnak a papa ajtaja előtt, nehezen engedve a tanító tuszkolásának, hogy elmondják rövid üdvözlétüket. Természetesen nem a nélkül, hogy ép a közepén meg ne akadnának. Hanem sebj! A jó apa csókja egyszeriben összeragasztja a ketté vált részeket s a dolog helyre van ütve. Mint valami Mene, Tekel Faresz, kísért e három rémbe: b. u. k. halomra növe íróasztalainkon. Tekintve a bélyeg-fogyasztást, az új év határozottan a finánczminiszterre mosolyog legelőször, de hogy vajjon utóljára is?... hjah! azt volna még csak jó tudni!

Fehér, földig érő ingben, papíresakóban, fakardal kezökben megindulnak, a három királyok is, kiknek a néphumor saját nevet adott: Nagy-Labanczky, Fehérpataki és Potyka Péter. Kántáló rigmusaikra, melyeket meg-megszakít az összezecapott kardok csörrenése, figyelve fülel a hallgatóság. A diskánt magasra viszi fel nyakát nyujtogatva:

«Három királyok napján
Országunknak istápján.»

A felgyújtott csillag vörösen fénye pajzánul tánczol a havon. Megcsörren a begyült apró pénz a zsebben a belegyűrt mákos kalács mellett s apró gyerekek kíváncsián ütik ki fejceskékét a meleg szobából, hogy ha szabad volna meghallgatniok a suhanczok tréfás köszöntőit, melyek az «újesztendő, lyukas kendő» kezdetével tisztá szívükből kívánnak minden lehethető jót:

«Bort, buzát, baracokot,
Szörös füllé malacokot.»

A SZERB-BOLGÁR FEGYVERSZÜNET.

Midőn a bolgárok kiűzték a szerbeket a Dragomán-szorosból, előre volt látható, hogy a bizalmát veszített s rosszul élemezett szerb hadsereg nem lesz képes ellenállani a győzedelmes Sándor fejedelem hadának s a háboru oly fordulót vehet, mely esetleg Szerbiára nézve végzetessé válhatik. Az osztrák-magyar kormány nem akarván kitenni e veszélynek szövetségét, megbizta belgrádi követét, Khevenhüller grófot, hogy mielőbb keresse fel személyesen Sándor fejedelemet s igyekezze odahatni, hogy ha már békét nem lehet is kötni, legalább fegyverszünet létesíttessék. A gróf a fejevesztett szerb hadseregen nehezen hatolhatott keresztül, de végre november 27-én, közvetlenül Pirof elfoglalása után, megérkezhetett ide s találkozott a fejedelemmel, ki a város orvosánál volt szállva. Három óráig tanácskoztak együtt. Mondják, hogy a fejedelem egyenesen csak a gróf olynemű fenyegetésére engedett, hogy vonakodása esetén az osztrák-magyar kormány katonái beavatkozástól sem fog idegenkedni. Tény, hogy a közbelépés volt

kezdeté az ellenségeskedések tényleges megszüntetésének, mely csakhamar fegyverszünetre vezetett. Az osztrák-magyar követ már későn érkezett arra, hogy Pirof kirablását is meggátolja. A háboru egész borzalmában táruult fel szeme előtt. Az utcák holdtestekkel voltak boritva s mint szemtanuk mondják, a gróf egy szerb hadnagy testét is látta, melyen több, mint harmincz szúrás nyoma látszott. Egy ilyen részletet ábrázol képünk is: sebesülteket egy szatócs boltja előtt, kinek primitív gyógyszerét igyekeznek enyhítőtül alkalmazni. Lehet, hogy az ily megható látványok is hozzájárultak ahhoz, hogy Khevenhüller erélyesen s tétova nélkül sürgesse a fegyverszünetet.

Pirof kirablásáról s a többi közt az érintett gyógyszerár felmulásáról is, élénk leírás olvasható egy szemtanútól «Világkrónika» czimű melléklapunk egyik utóbbi számában.

TÁBORI KONYHÁK.

A mozgósított hadsereg élemezése egyik legfontosabb, de egyáltalán legnehezebb része is a modern hadviselésnek. Az élemezés ép oly alapos tudományt és genialitást igényel, mint maga a hadvezetés. A szerencsétlen szerbek nem annyira az ellenség golyói elől, mint inkább az éhség következtében szaladtak el — hazáig. Igazán haza siettek, hogy egyszer jóllakjanak. Mai képünk ilyen tábori konyhát ábrázol Nisből. A bakák teleöntik vízzel, hússal, zöldeggel azt a nagy vasedényt, azután csukva tartják mindaddig, míg egy szellentyű ki nem tödül a gőz. E kitóduló gőz jelenti, hogy kész az étel. A mi hadseregünk is Pihál-féle főzödényekkel van ellátva. Azonban ezek csak addig lehetnek használatban, míg a csapat valamely biztosított helyen huzamosan pihenhet, a hol együttesen főzik megételöket. Tudjuk azonban, hogy az ilyen pihe-nésekre, a mostani hadviselés mellett, mely rendszerint igen rövid ideig tart, alig kerül a sor, s így kiki csak a saját főzödényeire van utalva. Ilyenkor kis csatornaszerű árkocskákat készítenek, abba rakják a tüzelő-anyagot, föléje az edényt s úgy próbálkoznak meg a főzéssel. Azonban ez is egyszerű eljárás is oly bizonytalan, hogy ez is vajmi kevésszer sikerül szegény éhező bakáknak. Ki háború idején az élemezésről gondoskodik, nagy munkát végez, mikor a katonaságot, épen ott, hova aznap fáradtan eljutott, a kellő hússal, kenyérral s erdő hiányában még tüzelő fával is ellátja. A gyakorlat eddig azt mutatta, hogy a helyes élemezés még igen kevésszer sikerült.

A HARKÁLY REGÉJE.

Erdei madaraink között kevés van oly hasznos, mint a falánk harkály, mely Ausztrália és Madagaskár kivételével az egész földön elterjedt s folytonosan kutat a fákön rovarok és férgek után. Szénefete teste, élénk biborszinű bóbítája, kénsárga szeme, olomszürke lábai s gyöngyszínű csőre eléggé feltűnők a közönség előtt, még inkább sajátoságos rikácsolása s feltűnő kuszó természete. Nem csoda, ha ez érdekes madár számos regének szolgál tárggyal.

Már a régi görögökkel ismeretes volt átváltozásának története. Virgil és Ovid beszéltek, hogy a harkály (Picus) eredetileg Saturnus fia volt, elragadó szépségű fiatal hős, kibe az erdők s vizek összes nymphái szerelmek voltak. A hü ifju azonban csak egyet szeretett, a Canens daloló nymphát, kit azért neveztek így, mivel csodálatos hangjával nemcsak az embereket, de a köveket és folyókat, sőt a vadállatokat is elbűvölte. Egy alkalommal Picus vaddisznó-vadászaton volt s ott meglátva őt a hies Circe boszorkány, beleszeretett s hálójába akarta keríteni, de mivel az ifju állhatatos volt Canenshez, a boszorkány bosszúból harkálymadárrá változtatta át.

E rege szerint tehát a harkály hü szerelme miatt ártatlanul bűnhődött s így méltán felkelti részvétünket. Van azonban egy más rege, messze északon, Norvégiában, hol a büntetés megérdemletlennek tűnik fel. E rege a következőket beszéli: Egykoron Urvizító Péterrel a földön vándoroltak, az asszonyval találkoztak,

ki fején vörös főkötőt viselt és süttött. A hosszú utban elfáradva s megéhezve egy darab kenyeret kértek tőle. A nő kivett egy kis tésztát s betette a kemenczébe számukra, de a tészta csodálatos módon rendkívül nagyra nőtt, úgy hogy alig fért el a serpenyőben. A fősné asszony sajnált ily nagy darab kenyeret idegen koldusoknak, ezért még kevesebb tésztát vett s azt tette be sütni. Azonban ez is igen nagy lett, s midőn harmadizban a legparányibb tésztával is hasonló eredményt ért el, így szól: «Nem kaptok alamizsnát, mert minden tésztám igen nagyra sült s ezt meg nem érdemlitek.» E szavakra megharagudott az Urvizító s azt mondta: «Mivel nem adtál nekem semmit, büntetésül kis madár legyen belőled, mely élelmét a fa s kereg között nagy fáradsággal keresse s itál csak akkor kapjon, ha esik». Alig mondta ki e szavakat, a nő madár lett (Gertrud-madárnak hívják Norvégiában ma is a harkályt) s kiréplült a kéményen, a miért egész teste szénefete lett, csak fején maradt a vörös főkötő; azóta folyvást a fakéregken kopácsol elédlet után s esőért jajgat, mert folyvást szomjazik.

Ismertebb e regéknél az a régi monda, melyet már Plinius is fölemlít s a mi népmeséinkben is előfordul, hogy t. i. a harkály őzi a vasfüvet, melynek segítségével minden zárt fel lehet nyitni s minden kincset megkapni. A rege szerint a madár fészekéből, mely rendszerint igen magas fákön van, el kell űzni a kicsinyeket s a fészket beszégetni. A madár ilyenkor előhozza a vasfüvet, melynek lelhelye ismeretlen, de hirtétele erős, hogy a lópátkó is lehub, ha a ló véletlenül realép s ezzel a szeglet a fészekből kiüzi. Ha ilyenkor a leskelődő nagy lórmát csap, a harkály elejti a füvet, vagy a szeg kiűzése után is eldobja, ha eléje piros köpenyt terítenek. Régi monda szerint a harkály feltékeny őzi a füvet s ha véletlenül valaki hozzá nyúl, szemét vájja ki.

A régebbi időkben a harkálynak jóvendőmondó tehetséget is tulajdonítottak. Az agurok gondosan megleszték repülése módját s abból igyekeztek következtetéseket vonni. A sabinoknak Matinea mellett egy fa-oszlopon álló harkály mondott jóslatokat. Ugyancsak a rómaiak a harkályt Mars hadisten madarának tartották, mivel a háboruk rendszeren tavaszszal kezdődtek s a madár is tavaszszal kezdi irtó körútját a férgek s rovarok ellen. Ovid állítása szerint Romulust s Remust nemcsak nöstényfarkas táplálta, hanem egy harkály is, mely a tejhez kenyeret is hozott. Jelenleg sokan időjósoknak tartják, mert sajátosság kopogása a fákön, mely trombita-harsogás, sóhaj, kopogás és horkolás vegyülete, s melyet a természetvizsgálók a himmadár udvarlási módjának tartanak, igen gyakran az idő-változással áll összeköttetésben.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az «Osztrák-Magyar Monarchia Írásban és Képpen» czimű népmeseterő irodalmi vállalatból a 3-ik füzet is megjelent. E füzettel kezdődik a monarchia örökös tartományait, első sorban a Bécs és Alsó-Ausztriát leíró rész első kötete. (Az 1-8 füzet); mint annak idején érintettük, a monarchia mindkét államát, a 2-ikkal a Szent István koronája országait érdeklő kötetek kezdődtek.) A jelen füzet «Bécsnek és környékének» van szentelve, melyet Rudolf trónörökös ismertet nagy vonásokban, abban a tömör, hangulatos előadásban, mely a fenséges író szellemi alkotásának oly kiváló sajátja. Ez után Weisz Károly tollából «Bécs története» kezdődik. A trónörökös cikkekhez Bécs és környékének képe van csatolva, a Kahlenbergről tekintve. Hivacsevek Antaltól. Bécs története számos illusztrációval van disztve, különösen szép ezek közt Bécs 1683-iki fölmertésének képe, mely La Malgroncken Nancy melletti gyárától került s most a bécsi csász. palotában levő szőnyegkép után készült. Az illusztrációk sorát a Belvedereken Niemann György s az 1797-iki bécsi polgárkatonaságnak Heszl G. A. által rajzolt képe rekeszti be. E füzet is, mint az előbbieket, esinos borítékkal van ellátva s ára 30 kr. A füzetek kaphatók minden rendes hazai könyvkereskedésben, valamint egyenesen a kiadóhivatalban Révai-testvérek könyvkiadó hivatalában Budapesten.

A tud. akadémia almanach-ja az 1886-iki évről megjelent, bő csillagászati naptárral és az akadémiára vonatkozó közleményekkel és adatokkal.

KHEVENHÜLLER GRÓF MEGÉRKEZÉSE PIROTRA.

A terjedelmes évkönyv közli az akadémia alapszabályait, ügyrendjét, az akadémikusok névkönyvét, a tagok munkálkodásával és az utolsó év alatt elhunyt akadémikusok nekrológiáját. Az akadémia elnöksége és igazgató tanácsa 25 tagból áll, a tiszteleti tagok száma 19, a rendes tagoké 151, a külső tagoké 97, összesen 323 tag. Az akadémia fennállása óta (1830) meghalt 439 tag. A folyó év első napján a vagyon 2.319,630 frt volt, adóssága semmi, de teher gyanúját számítások az akadémia által külön kezelt alapok (58,748 frt), az Arany-szoborra érkezett adományok és a Zsivora-hagyaték, a mi egyéb hasonló természetű tartozásokkal együtt 200,919 frt. A tiszta vagyon tehát 2.059,216 frt. Az előző év tiszta eredménye 18,987 frt. Az 1884-iki kiadások összege 133,482 frt, a bevétel pedig 152,469 frt. A könyvtár 36,327 tudományosan már rendezett munkát tartalmazott. Gyarapodott 1301 munkával. Használták a könyvtárt 9899-en.

Ezeregy éjszaka, arab regék, Galland, Habicht, Vörösmarty és többek kiadása után rendezte Nádor Gyula, kiadta Nádor Kálmán, Budapestben. Képekkel díszített magyar kiadás, négy nagy kötetben. A keleti költsézet e klasszikus könyvből valóban érdemes volt e nagyobb gyűjteményt a magyar közönség elé adni. Az „Ezeregy éjszaka” a költsézet és képelem egész tárháza, melyet költők, mese- és drámaírók, novellisták annyi figyelemmel részesítettek, mióta az arab nyelvből európai nyelvekbe is áttették apránként. Mert a nagy mese-ciklus egészenben ma sincs meg egy európai nyelven se. A mi megvan, közkinccsé változott. A magyar kiadást Nádorék már évek előtt megindították, s füzetenként jelent meg, míg most négy nagy kötettel egyelőre befejezik a közlést. A négy kötet magában foglalja Galland francia kiadását, ki először fordította európai nyelvre az „Ezeregy éjt”, de kiegészült a Habicht és König-féle bővebb kiadásokból. Bővebb tehát a Galland gyűjteményénél. A vállalat felkarolásától függ, hogy a magyar kiadás tovább is folyjon, a mi kívánatos volna. A művet számos illusztráció díszíti. Ára díszkötésben 8 forint.

„**Verőfény**” cím alatt Rákosi Viktoról, a „Budapesti Hirlap” tárczairójától egy csinos kiállítású kötet elbeszélés és rajz jelent meg, mint a szerző sajátja. A rövid elbeszélésre, az ötletszerű rajzra ma már nem egy tehetséges pályázik, de csak kevesek apróságai sem találni a humor ama bő vonását, mint a „Verőfény”-ben. A nélkül, hogy a szerző nagy igényekkel lépne föl, a nélkül, hogy szerény rajzait egy fájdalmas világnézeti kódéba akarná burkolni, Rákosi oly pajzán komikummal tudja eredeti invencióit előadni, és alakjait jellemezni, hogy az olvasó csak nevet, akár egy tablóiról a régi jó világból. Ebben a genreben különösen sikerültek: „Bojtor Kamill utazása”, „Törökök és tatárok”, „Az üldözött frakk”, „A cserháti Rozinante”. De hogy Rákosi Viktor nem pusztá mulattató, hogy az élet komolyabb vonásai is meg tudják hatni, annak jeleit adja azon elbeszéléseiben, a hol a humorista kedélyméltsége nyilvánul. Ilyen pl. „A tolvaj”, a sokszor megírt suszterinas, ki könnytelen végre mesterétől megszökni s nem találván szüleit, étlen húzódik meg éjszakára a vasúti hid tájéka körüli bokrokba, hol egy tolvaj lopni tanítja. A fiú meg is próbálja ezt az új mesterséget s egy udvaron meglátva pár vankost és kendőt, hirtelen egymásra hajlítva s meg se áll a vasúti hidig, hol a csomót tolvajtársával kibontják és egy három esztendő gyermekek találta benne, a ki nem más, mint a szökevény öcsése. Most már tudja hová lettek szülei, hazafut öcsésével, a ki még akkor is aludt, de Antal fölébredt, szeméi kinyitlank, az Isten újra megmenté a romlástól. E meglátó genrékéhez hasonló még „Karakiszlovics Dragomir ötlete”, „Test és lélek”, melyekben ép úgy szírporkázik a szellem mint a hogy meglep a lelemény. A kötet ára 1 forint. (I—i.)

Hogyan házasodott meg Pál ur? elbeszélés, írta Krasszki József. A híres lengyel író egyik érdekes elbeszélése a lengyel nemesi élet rajzával. Fordította Lövey Klára. Krasszkitól, a lengyelek ép oly termékeny, mint egy korábban is friss erőtű költőjétől, a magyar irodalomban csak egy-két kötet van lefordítva. Lövey Klára oly író tolmácsolását teljesíti e munkában, ki méltán számíthat a magyar olvasó közönség érdeklődésére. A kötet ára 1 frt, s a Révai testvérek bizományában kapható.

Három versgyűjtemény jelent meg a hét folyamán. Pósa Lajos, népies költeményeiről előnyösen ismert költő, „Tíz év alatt” ezimben tíz év alatt írt költeményei gyűjteményét adta ki egy vaskos kötetben Szegeden. Szintén Szegedről még két kötet verset kaptunk Pápai Zoltán költeményeit 184 lapra terjedő kötetben, és Körös Sándor költeményeit 103 lapra terjedő kötetben. Mindenkéül fog szólni lapunk közelébe.

„**Vasuti politikánk és a közvélemény**” czimmel egy riport jelent meg, melyet félreismertetetlenül hivatalos sugalmazás hozott létre, oly adatokat tartalmazván, melyek magánemberre nézve alig lennének hozzáférhetőek. A riport a közlekedésügyi kormány és a magyar államvaspályák igazgatósága közt fölmerült ellentétekkel foglalkozik s a mennyiben a válság Tolnay Lajosnak a vasutak igazgatóságáról történt lemondásával már véget ért, irányzatára eső utáni közönyvesnek mondható, noha a benne foglalt adatok így is eléggé érdekesek és tanulságosak.

Folyóiratok. A nemzeti muzeum évnegyvenes folyóiratából, a Herman Ottó szerkesztette „Természettudományi füzetekből” a július—decemberi folyam kettős füzeté egyszerűen jelent meg, eredeti és önálló buvárlatokon alapuló dolgozatokkal. — A „Nemzetgazdasági Szemle” decemberi füzeté, melylyel a tud. akadémia által is támogatott vállalat kilencedik évfolyamát zárja be, négy nagyobb önálló dolgozattal. Strausz Adolf a kiállítás keleti pavillónjáról s ezzel kapcsolatban a kelet kereskedelmi fogalmáról ír; ezt London népességéről szóló cikk követi; Kada Elek gyümölcskereskedésünk jövőjéről értekezik; dr. Jóbb Lajos ismereti báró Reitzenstein német művét a községek közvetett fogyasztási adózájáról. — A „Gyümölcsészeti és kertészeti füzetek”, melyeket Villási Pál oly kiváló gondnal, nagy szakismerettel és gyakorlati irányban szerkeszt, s melyet az orsz. gazdasági egyesület ad ki, az újévvel hetedik évfolyamába lép. A jeles szaklapot a földművelési miniszter körözyében is a legmegelőbb ajánlotta. Előfizetési ára a havonként egyszer, két ívnyi szöveggel, díszes melléklettel megjelenő folyóirattal egész évre 4 forint s az Villásihoz, Keszthelyre cimezendő. — A „Magyar ifjúság”, a Révai testvérek által kiadott ifjúsági lapja, az újvi március már megjelent, több képpel, s az apróbb közleményeken kívül dolgozatokkal Mikszáth Kálmántól, Gerardo Antonina urhölgytől. A jeles amerikai humoristától, Twain Márktól pedig „Tamás urf kalandjai” című nagyobb elbeszélés kezdődik. A lap, mely eddig kéthetenként jelent meg, újévtől heti lap lett. Előfizetési ára egész évre 6 frt. — A „Gondviselő”, regény-folyóirat, mely másfél év előtt indult meg Székely Aladár szerkesztésében, a magyar irodalomban kiválóbb erőitől közöl minden számában regényeket és elbeszéléseket. Főmunkátsára Tolnay Lajos ismert regényíró. Minden héten két nagy iv jelenik meg belőle. Jelenleg négy regény folyik benne: „Az utolsó kurecviág”, történeti regény Abonyi Lajostól, „A vér hatalma” Beniczkyné Bajza Lenkétől, „Csiricsiré Bartalan ő méltósága” Vértessy Arnoldtól, és „A kígyó”, francia regény Belot Adolftól. Ezeket kívül Dalmady Győzőtől költemény, Tolnay Lajostól pedig „A karácsonyi vendég” című rajz van benne. A Gondviselő előfizetési ára évnegyvedre 1 frt 50 kr.

„**Urabátyám**” című új humorisztikus hetilaplából, melynek programját közelebb ismertettük, az I. szám megjelent csinos kiállítással és számos képpel, s olyan tartalommal, a minőt a két jeles író: Bartók Lajostól és Mikszáth Kálmántól, kik e vállalatot szerkesztik, jogosan várhattunk. Tartalmaz humoros elbeszéléseket, verseket, karikatúrákat, adomákat, s más tarka közleményeket, nagy részét csinos illusztrációkkal. Előfizetési ára egész évre 8 frt, félévre 4 frt, a mely összegek az „Urabátyám” kiadó-hivatalába, Budapest, hatvani-utca 3. sz. küldendők.

„**Áz-Üstökös**” című régi élezcslap, melyet most Szabó Endre szerkeszt, új átalakuláson ment keresztül. A politikával ezentúl nem foglalkozik, s egyedül a jókedvű közönségre. A vig történetek és adomák illusztrálása pedig minden számban megsaporította a képeket, s ezeket jónévv festők rajzolják. Előfizetési ára egész évre 8 frt, félévre 4 frt.

„**Adó-és illetékügyi kalauz.**” Ny című állam-pénzügyi szakkönyv indult meg újévtől Szabadkán. Szerkesztő Róka József pénzügyi fogalmazó, kiadja Székely Simon nyomdátuljadoson. Megjelenik havonként kétszer, s előfizetési ára évnegyvedre 1 frt.

Zeneművek. Taborszky és Parsch zeneműkereskedésében „Pástoritz-mellett” című zenefüzet jelent meg tíz eredeti magyar dallal; szövegét és zenéjét (énekhangra zongorkíséreltel) szerző Szentirmay Elemér. Ára 2 frt 50 kr.

A budai várszínház a királyi civillistából eddig 9000 forint évi segélyben részesült. Ez most 10,500 forintra emeltetett föl.

Munkácsy új festménye. A jeles művész új festménye „Mozart utolsó órája” már befejezéséhez közeledik. Méltó párja lesz „Milton”-nak.

A nagy terjedelmű képen Munkácsy a nagy zeneköltőt betegben mutatja be, a mint barátai élénkelik előtte „Requiem”-jét. Az előtérben ül egy karosszéknél a beteg Mozart, halvány, sovány arcát előre nyújtva egyik kezében kórárt tartva, a másikkal fáradtan ítemet verve, libát takaró fődí. A zongora előtt egy barátja ül, kísérve a balra álló énekeseket. Az énekesek arcán látható a buzdóság, hogy a meszerek kedve szerint énekeljenek. Egy a zongorához támaszkodó alak Mozarta néz, mintegy kérdeve, hogy meg van-e elégedve művével. Mozart meglátva saját műve által, barátjaival énekel, sőt vezetni, ser-

kenteni szeretné a többieket, de a betegség meggyengíti erélyét s csak erőltet mozdulatra képes. Jobbról nézi az orvos a betegét semmi jót nem jelentő arezkifejezéssel. Egy spanyol fal fődí el őt Mozarttól, úgy szintén a karszék mögött álló nőt és a sarokban guggoló gyermekeket. Ők tehát teljesen kifejezhetik a szomorú valót arczukon. Egy régi szekrény, pár térdkép, az ablaknál egy fakó bárszony-szék, ezek a föltételek a képen, melyen nyilvánvaló a törekvés, hogy a jelenetnek mennél több egyszerű méltóságot kölcsönözzön. A kép egy-két hó alatt elkészül.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

Az erdélyi közművelődési egyletnek az erdélyi részek minden megyéjében van választmánya, s összesen 12,000 tagja. A készpénzben befolyt 350,000 100 ezer frt, a biztosított aláírások összege 500,000 frt körül van. Tagdíjak forma szerinti bekerése még nem kezdett meg, úgy hogy a fenti összeget önként, fölkérés nélkül küldték. A gyűjtővek beküldésének határideje sem járt le, a központi választmány által követett megszabási gyűjtési rendszer még messze van a betetőzéstől. Legújában a magyar nőkhöz fordult az egyesület. Az erdélyi köz-egylet felvillanyozólag hatott az idősebb testvéregyletekre s több ifjabb keletkezését is előidézte.

Az orsz. régészeti és embertani társulat decz. 28-ikán tartotta közgyűlését. Pulszky Ferencz elnöklete alatt.

Dr. Wekerle László az Árpád sírjának nevezett Alba Mária egyház hollétéről értekezett, miről már egy nagyobb művet is írt. Abbeli maggyűződésének adott kifejezést, hogy Árpád sírját a nevezett egyház helyén kell keresni. Henselmann Imre Wekerle állításával szemben azt bizonyította, hogy az Alba Mária egyház régi római építmény alapjain épült, a Szent Istvánéval jóval korábbi időben, s így Árpád sírja semmi szín alatt nem lehet. Zsigmondy Vilmos részletesen ismertette az Alba Mária környékén történt ásásokokat s az itt tett tapasztalatok alapján szintén elfogadhatlannak tartja azt a föltevést, hogy az Alba Mária az Árpád sírja volna. Torma Károly szintén rómaiak temetkezési helyének tekintti Alba Mariát, s egyáltalán azt tartja, hogy Árpád sírját nem Magyarországon, de valahol Deutsch-Altenburg (Német-Ujvár) környékén kell keresni. Dr. Wekerle felszólalása után, melyben állításait a fölmerült ellentétekké szemben védelmezte, — Pulszky Ferencz elnök bemutatja a magyar nemzeti muzeum legújabb szerzeményeit, melyek közül a legérdekesebb egy nagyobb bronzlelet Kérből. Somogygyéből s három római korból maradt szép bronztárgy, miket Szt. Endrén találtak, a melyek alkalmasint kocsidist képeztek. Ezután dr. Réthy László a számvizsgáló bizottság jegyzője betérészté a számvizsgáló bizottság jelentését, mely szerint a múlt évi bevétel 4088 frt, a kiadás pedig 2965 frt volt; a pénztári maradvány ekként 1142 frt 63 krt tett ki, mihez hozzáadván 7000 frt névértéket képviselő értékpapirokat, a társulat vagyona 8122 frt 63 kr. 1886-ra előírt nyoztak bevételképen 3375 frtot, kiadásul pedig 3183 frtot. Dr. Hampf társulati titkár jelentette, hogy a társulat évkönyve már saját által van s tartalmazni fogja a társulat hét évi működéséről szóló évi jelentéseket. A tagok száma 427. Ezzel az ülés véget ért.

A filológiai társaság tisztújító közgyűlése decz. 27-ikén volt. Thewrewk Emil elnök az egyesület működését ismertette. Indítványára Torma Károly és Georges Károly Ernő tiszteletbeli tagoknak választottak. A társaság tagjainak száma örvedetesen gyarapodik s különösen a múlt évben mutatkozott nagy szaporulat. A társaság bevétele volt 1885-ben 2630 frt, kiadása 1619 frt. A bevétel 1886-ra: 4546 frt, kiadás 4546 frt. A jelentés kiemeli, hogy remélhető, miként a társaság költségvetésében ezentúl az egyensúly a bevételék és kiadások közt fenn lesz tartva. Végül választások következtek. Elnök lett ismét Thewrewk Emil, alelnök: dr. Heinrich Gusztáv, pénztárnok Cserhalmay Samu, titkárok: Abel Jenő, Pecz Vilmos.

A nemzeti zenede decz. 27-iki közgyűlésén geóf Zichy Géza elnökelt, ki megnyitó beszédében melegen emlékeztet meg Huber Károly intézeti tanár haláláról is. Vajdaffy Emil titkár terjesztette elő az évi jelentést. Az intézeti növendékek száma a lefolyt tanévben 754 volt, kiket 15 tanszakban 30 tanár tanított. A bevétel 42,310 frt, a kiadás 31,070 frt; tehát megtakarított 11,239 frtot s a zenede vagyona jelenleg 102,178 frt. A zenede tanárainak nyugdíjalapja 15,000 frt. A tanítás valamennyi osztályban eredménydús és teljesen kielégítő volt. A közgyűlés ezután az egyesület alelnökévé Gerlóczy Károly alpolgármestert választotta egyhangulag; ellenőr Vargha Albert lett, könyvtárnok Trautsch Károly s végül az igazgató választmányba 40 tagot választottak. A nemzeti zenede házának felépítése tárgyában a közgyűlés meghatalmazta az igazgató választmányt, hogy kímélő kedvező alkalommal az építés iránt a szükséges lépéseket teghesse.

A délmagyarországi régészeti és múzeum-társulat deczember 28-ikán tartotta közgyűlését Temesvárt. Az évi jelentés szerint a társulatnak 305 tagja és 37,000 forint alaptőkéje van. A jelentés tudomásul vétele után a tisztikar újból megválasztott.

MI UJSÁG?

Mai számunkkal veszik olvasóink a Vasárnapi Ujság 1885. évi folyamának tartalomjegyzékét.

Azon t. előfizetőink, kik a Világkrónika című mellékletünket megrendelték, mai számunkkal veszik e képes heti közlőny 1886. évi 1. számát és 1885. évi folyamának tartalomjegyzékét. — A „Vasárnapi Ujság” előfizetői a Világkrónikát 1886. elejétől félévre 1 frtért, egész évre 2 frtért rendelhetik meg.

A Vasárnapi Ujság 1886. januárban belépett új előfizetőinek a „Sándor Mátyás” című regény eddig megjelent első részét január hó második felében küldjük meg.

A királyi udvar decz. 28-ikán hagyta el Gödöllőt s visszatért Bécsbe. Ő felsége még közvetlen elutasítása előtt általános kihallgatást adott a budai királyi lakban.

Az új évről. Az 1886. év pénteki nappal kezdődik s ugyancsak pénteki nappal ér véget. Közönséges év lesz, azaz 365 nappal fog állani, 52 vasárnap. A változó ünnepek közül husvét április 25-ére, pünkösd június 13-ára esik. A farsang január 6-tól márczius 9-ig, tehát 62 napig tart. Az ugynevezett „uralokból bolygó” ez évben Merkur lesz; a naptárkészítők több oldalról javasolják, hogy ez a rovat egészen ejtessék el. Fogyatkozás csak kettő lesz, a napban: egy gyűrűalakú márczius 5-én s egy teljes ágústus 29-én; mi azonban egyiket sem fogjuk láthatni. A holdban nem lesz fogyatkozás.

Trefort és Pasteur. Trefort miniszter megkereste Pasteurt, a híres párisi tanárt, engedné meg, hogy egy, a magyar kormány által kiküldendő orvos, intézetében az ebdű elleni beoltás és gyógykezelés módszerébe beavattassék s tapasztalatait azután ithon értékesíthesse. E megkeresésre Pasteur a következőleg válaszolt:

„Miniszter úr! Sietek Önt értesíteni mult évi december 21-éről kelt levele vételéről s megköszönni az abban kifejezett s munkáim iránt táplált lekötelező érzelmét. Szives készséggel fogok egy magyar orvost elfogadni s őt beavatni az ebdű elleni profilaxia módszerébe, mely intézetemben két hónap óta mindennap gyakoroltatik. Nagyon örvedetes lesz rám nézve ily módon lekötelezhetni egy Franciaország iránt barátságos érzelmű nemzet miniszterét Fogađja, stb. L. Pasteur.”

Trefort miniszter e válasz következtében a belügy-miniszterrel egyetértőleg legközelebb küldendő Párisba a kiszemelt szakértőt.

Pasteur magyar tanítványa. Fodor Sándor szolnokdobokamegyei állatorvos deczember eleje óta Párisban lakik s mint egyetemi hallgató a hírneves Pasteurtól tanulja a vesztesség gyógyítását. Fodor saját költségén utazott Párisba s ott saját költségén tanul.

Veress Sándor emléke Bukarestben. A bukaresti magyar egylet néhai elnökének, Veress Sándornak, a Romániában élő magyarság e nagy tiszteltben részesült kiváló férfának és jeles írónak szírmelékét decz. 27-ikén állították föl a bukaresti temetőben. Özvegye emelte, de a kegyeletos ünnepegyre a tisztelt nagy száma összegyűlt. Az özvegy által kiadott meghívó a következőleg szól:

Néhai férjem Veress Sándor emlékére folyó deczember hó 15/27-én délelőtt 10 órakor a helybeli ev. ref. templomban gyász isteni tisztelet fog tartani; ugyanazon nap délután 2^{1/2} órakor pedig az ev. ref. temetőben felállított sírkő föl műszeltemni. Mindkét gyászos emlékü szertartásra a megboldogultnak minden ismerősét, barátját, tisztelőjét és jóakaratú tisztellett meghívom. Bukarest, 1885. decz. 10. 22. — Özv. Veress Sándorné.

Mikes Kelemen pecsétnyomója Konstantinápolyban. Dr. Kunoss I. fiatal nyelvész két pecsétlenyomatot küldött Konstantinápolyból dr. Réthy Lászlónak, azzal a felszóllítással, hogy azokra hisztorkaisnak figyelmeztet fölhívja. A pecsétnyomók, melyeket dívat szerint fogantatyában forog, két oldalon van vésvé. Egyik oldalán a Mikes-család címere látható felírás nélkül, a másik oldalon ékes arab betűkkel és szavak: „Dzseneral Mikes basbug madzsarli-

ban” (Mikes tábornok, magyarok vezetője) olvasható. Az ereklye tehát Mikes Kelemenről származik, ki II. Rákóczi Ferencnek leghívó társa volt törökországi számkivetésében. A pecsétnyomó egy török szolgálatban levő orvos birtokában van. A lenyomatokhoz mellékelte levélben dr. Kunoss azt az érdekes közlést is teszi, hogy Mikes Kelemennek Stambul eredeti kéziratai lappanganak, melyek fölfedezését a fölmerült nyomokon remélni lehet.

Verescságinak Bécsben kiállított festményei ellen merénylőt történt decz. 27-ikén. Valaki a „Feltámadás” című képet vitriollal akarta tönkretenni, de se ezen a festményen, se a mellette levőkön nagyobb kár nem történt. A merényletet csak decz. 28-ikán reggel vette észre a teremőr.

A „Feltámadás” meglehetősen nagy festmény belső aranykeretben foltokat látott és a közelben elhelyezett kisebb festmények aranykeretei is piszkosnak látszottak. A vörös bárszony drápián, mely a képek alatt függ, sárga pettyek voltak láthatók, a „Feltámadás” című festményen pedig az ő kardjának hüvelye volt vitriollal leöntve. A merénylőt jelentéktelen nyomait még tegnap eltűntették. Néhány csepp vitriollal a terem padlózatára is esett és valószínűk tartják, hogy a merénylő nem egész közelről öntötte a maró folyadékot a festményre. A vizsgálót megindították és a nyomozás eddigi eredménye a következő: Decz. 27-én este 9 óra tájban egy fiatal ember akart átújani a korlátot, mely a Verescságin-festmény előtt van és olymódon mozdulatot tett kezével, mintha a képet be akarná szakítani. Egy jelenlevő titkos rendőr megragadta a fiatal embert és kivette a teremből; lehet, hogy míg a titkos rendőr távol volt, a fiatal ember valamelyik társa előre megállapított terv szerint végrehajította a merényletet. Valószínű, hogy a tettesek ketten voltak és míg az egyik a festményre ráöntötte a vitriolt a másik a gyorsan átadott üvegesed elvitte oda, a hol azt megtalálták, az épület egyik félreleső helyére.

Liszt Ferenczről az a hír, hogy a legközelebbi napokban Szent-Pétervárra utazik, hol két hangversenyben fogja saját zeneszerzeményeit vezényelni. Lisztet az orosz zenetársulat díszelnökének nagy kérései bírták az utazásra. A nagy mesternek az orosz zenevilág fényes övéziókat fog rendezni.

A kiállítás területén még csak kevés rombolás történt. Az épületek legnagyobb része érintetlen, csak néhány kisebb pavillont, a vendéglők közül a Dobos és Pohl-félet bontották le továbbá az állatkiallítás színjeit. A városi bizottság most sürgeti az épületek lebontását, s azt javasolja, hogy ha azokat el nem távolítják január 20-ikáig, a tulajdonos költségén, hatóságilag romboltassanak le.

Gyermek-menedék fölállítására alakult bizottság a fővárosban. Olyan helyet, vagy intézetet akarnak létesíteni, a hol menedéket találjanak oly szegény gyermekek, kiknek szülői nap közben munkával vannak elfoglalva, s ezalatt e gyermekek felügyelet és gondozás nélkül az utcán csatangolva töltik az időt, vagy pedig egész napra a pinceszakába zárják be őket.

Az ideiglenes bizottság (dr. Gerlóczy Gyula ügyetemi tanár mint elnök, dr. Gyulay Béla pénztárnok, Szabó József titkár) fölhívást adott ki a közönséghez, kérve, hogy e nemes célt adományaikkal gyámoltassák, s épen most az ünnepi ajándékok idején, ne feledkezzenek meg a szegény gyermekekről. Az adományok dr. Gyulay Béla polgári iskolai igazgatóhoz (váci körút 48 sz.) küldendők. A gyermekek egy tanító felügyeletre lesznek bízva, ki délután 4 órakor egy kis oszonna kiosztása után kiveti a gyermekeket egy órai sétára, azután a kellőleg szellőztetett iskolai terembe visszatérve, munkához látnak míg a hazatérő szülők beszélnek az iskolába, a tanítótól átveve hazaviszik gyermekeiket. Egyelőre kísérletképen a főváros egyik kerületében óhajtának ily gyermekmenedék élethe léptetni 50—60 gyermek számára. A szándékolt menedéknek, a küszöbön álló új év jan. 1-étől június végéig, tehát 6 hónapig tartó költsége, mintegy 220—250 frta tehető. Ez összeg beszerzése végett fordul a bizottság a fővárosi múlt emberszerető polgár sághoz.

Előfizetési fölhívás

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

1886. január—decemberi folyamára.

A „Vasárnapi Ujság” jövő évvel 33-ik évfolyamába lép. Régi ismerősként, kipróbált jó barátként köpogtat a magyar ember házához, nem változva szemlemben, nem irányban, nem céljaiban, hogy a hazafias érületnek tolmácsa, a nemzeti haladásnak

képe, a közéletnek tükré legyen. A mi benne változás, az csak a fokozottabb igényekhez, a finomultabb ízléshez, és az élet növekedő szükségleteihez való alkalmazkodás, így akarván megérdemelni a közönség érdeklődését, mely hosszú pályáján folyvást növekedő mértékben méltányolta és jutalmazta törekvéseit.

A „Vasárnapi Ujság” a hazai és külföldi nevezetesebb emberek arcképeit közli, élet- s jellemrajzokkal kísérve, s 32 évi folyamában oly gyűjteménye van kivált hazai nevezetes embereink élet-rajzaiból, melyhez fogható a magyar irodalom nem mutathat föl s mely a legmegbízhatóbb kútfőrául szolgál. Költeményeiben és elbeszéléseiben a szép-irodalmi bees mellett az erkölcsi tartalmat és nemzeti irányt keresi. Képeiben, képmagyarázataiban, melyeknek érdekességét vagy művészi becsök vagy az épen napirenden levő események kölcsönöznek, történelmi, népművei, természettudományi, társadalmi s a tudomány népszerűsítésére, vívmányainak nagy körben elterjesztésére szánt cikkeiben állandóan igyekszik megtartani az egyszerű természetesség és józanság, való hűség és erkölcsi megbízhatóság ana fókáit, mely e lapot család lapja, valódi házi barátta tette oly sok magyar tűzhely közelében. A vidám hang, tréfa és elevegség nincs belőle kizárva, de a sikamlós kértelműséggel való kedveskedést másoknak engedti. Tárca-cikkei és kisebb tárczaszerző közleményei, valamint a heti események közlésére szánt (irodalmi, köztársadalmi, egyházi és iskolai, színházi és művészeti, hir- és vegyes) rovatai is ugyanezen szempont szerint vannak összeállítva, s ezekből minden fontosabb mozzanatról biztos és más magyarázatra nem szoruló értesülést vehetnek olvasói.

A „Vasárnapi Ujság” a mellett, hogy a legjelesebb hazai írókat és művészeket számítja dolgozó-társai közé, a külföldi irodalom feltűnőbb termekeit is be szokta mutatni közönségének. Így 1885. évi folyamában Verne Gyula kitünő regényírónak „Sándor Mátyás” című legújabb három kötetes regényét kezdte meg, egyidejűleg közölte azt és művészi illusztrációit a francia eredeti kiadással. A szép regény, melynek érdekességét a magyar közönség szemében még az is növeli, hogy magyar tárgya van, a jövő 1886. évi folyamában nyerendi befejezését. A regény eddig megjelent első részét kiadó-hivatalunk díj nélkül küldi meg lapunk mindazon új előfizetőinek, a kik kívánják.

A „Vasárnapi Ujság” társalaja, a „POLITIKAI UJDONSÁGOK” teljesen független politikai hirlap, melynek irányát nem befolyásolják sem pártok, sem érdekszövetkezetek, sem egyesek személyes érdekei, melyt a pártlan igazság és meggyőződés kimondásában nem gátolnak semminemű lekötelezettségek és magán tekintetek; melyet, mint az események ismeretének hí és részrehajlatlan kutforrását valódi szükségnek ismert el a magyar olvasó közönség. E politikai lap a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, hű összeállításban tárja az olvasó elé, s a közönség fölhívást találja benne mindazra, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, úgy, hogy e lap, kivált vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napilapokat is lehetőleg pótolja.

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a „Világkrónika” című képes heti közlőny, mely hetenként egy íven s számos képpel illusztrálva jelen meg.

Félévre (január—júniusra).	
A Vasárnapi Ujság	4 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság „Világkrónikával” együtt	5 „ — „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	6 „ — „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok „Világkrónikával” együtt	7 „ — „
Egész évre (január—december)	
A Vasárnapi Ujság	8 frt — kr.
A Vasárnapi Ujság „Világkrónikával” együtt	10 „ — „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	12 „ — „
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok „Világkrónikával” együtt	14 „ — „

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetés deczember hó végével lejár, fölkérjük az előfizetés mielőbbi megújítására, nehogy a lap külföldben fennakadás álljon be.

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a „Világkrónika” megrendelésénél, az elcsesztetésekről egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, a minden reklamáziót és egyéb a szétküldésére vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

A Franklin-társulat hírlap-kiadó hivatalában (Buda-pest, egyetem-utca 4. sz.) megrendelhető:

„Képes Néplap és Politikai Híradó“ a legolcsóbb újság a magyar nép számára. A Képes Néplap egész évre 2 frt A Képes Néplap a Világkrónikával együtt 4 frt

HALÁLOZÁSOK.

KISS LAJOS, ügyvéd, Debreczen város második vá- lasztó kerületének országgyűlési képviselője, a ma- gyar északkeleti vasút igazgatóságí tagja, meghalt decz. 26-án, Budapesten, élte 72-ik évében. Az ország- gyűlésnek, 1865 óta, három év kivételével, mindig tagja volt. Kezdetben a balközéphez tartozott, aztán a jelenlegi kormánypart egyik jelentékeny tényezője lett. Nyilvános pályáját, mint Debreczen város főjegyzője, 1847-ben kezdte. A forradalom alatt mint nem- zetőr Bem táborába sietett és később mint honvédtiszt vett részt folyton az agg tábornok oldala mellett, annak dicsőségteljes harczaiban. A szabadságharcz leveretése után visszavonult s a jogi tudományával mel- lett, főképp az angol irodalom tanulmányozásával foglalkozott, mígnem 1861-ben egyhangúlag Debreczen szab. kir. város polgármesterévé választották. A pro- vizorium alatt ezen állásáról leköszönt. 1865. évben Debreczen város második kerületé választotta or- szággyűlési képviselővé s ugyancsak e kerületet kép- viselte folyton hosszú törvényhozói pályáján. Folyó hó 12-dikén ünnepelte meg születésnapja 71-ik év- fordulóját, de már betegben, megtörve. Családot nem hagyott maga után, miután sohasem nősült meg. Halálós ágyát utolsó perceiben testvére Kiss Sándor, és unokáncsele Kiss Kálmán budapesti váltótör- vénybíró és néhány barátja állták körül.

Id. KLEBERG STROHMAJER KÁROLY, a napoleoni háborúk és magyar szabadságharcz agg bajnok, meghalt Budapesten decz. 24-én 89 éves korában. A legutolsó közlő volt, kik végig küzdöttek a Napoleon elleni harcokat; részt vett az 1813-iki lipseai csatában is, s ekkor tanúsított vitézségeért kapta az ágyukból öntött híres lipseai keresztet. 1848-iki szabadságharczban egyik vitéz őrnagy volt, ki Bem alatt Erdélyben a piski-hid és Nagy-Szeben ostromainál hősiégek harczolt. Mellette küzdött Károly fia is, mint főhadnagy, ki el is esett a szabadság- harcokban. Később az őrnagyot a honvédsereg elleni lázítók megfenyítésére Hátszeg vidékén föllállított vöröbroszág elnökévé nevezték ki, s e nehéz földatá- nak a legnagyobb eréllyel s a legfényesebb sikerrel felelt meg. Vagyonának legnagyobb részét honvédek toborzására, fölruházására és felszerelésére áldozta. Temetésén az összes Budapesten tartózkodó 48-as honvédek jelen voltak.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: NUBER SÁNDOR, besztreczebanjai tankerületi főigazgató, jeles szakember, ki előbb az eperjesi főgymnasium- nak volt tanára, majd igazgatója, s két év óta műkö- dött mint tankerületi igazgató, s mint ilyen Iglóra utazott, hol difteritiszbe esett, s a kór felfókora ja- vában ölte meg. — ZOLNAY FERENCZ, mészkitű címze- tes apát és esperes, Dorosma plebánosa, hol huszon- egy évig lelkészkedett, 63 éves korában. — MÁRKOSY LAJOS, Hajós mezőváros plebánosa — aranymisé- pap élte 76-ik, plebánosságának 40-ik évében elhunyt. — KAMETLER JÓZSEF, rohonczi esperes és a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, hosszas szenvedés után, 68 éves korában. — GYÖMÖREY LAJOS volt tekenyei plebános, 77 éves korában, Tekenyén. — FEKETE JÓZSEF, Borsodmegye egyik derék fia, 65 éves korában, Hangácsán. — TEPER LAJOS, köztisztlet- ben élt férfiú, a borsodmegyei főügyész édes atyja, 73 éves korában, Miskolczon. — MÁRKOSY SÁNDOR, nyug. m. kir. bányá- és tiszteltetbeli hunyadmegyei megyei főorvos, a koronás arany érdem-kereszt tulaj- donosa, 73 éves korában meghalt Vajda-Hunyadon. — KLEMPA JÁNOS, gróf Erdődy Ferencz nyugalmazott számvvevője, élte 80-ik évében Galgóczon. — SEVERI- NUS RUDOLF, a nagyszabeni realiskola tanára 42 éves korában. — Idősb APÁTHY GYULA, nyugalmazott kir. járásbíró decz. 26-án Kaloecán elhunyt. — Id. Rácz- kevi EÖTVÖS JÁNOS, hítes ügyvéd, dunapataji községi jegyző, élte 77-ik évében. — GALANTHAI BALOGH KÁROLY, a zágrábi báni tábla bírja és a hétszemélyes tábla pótbírja, 62 éves korában, Zágrában. — Id. BETTELHEIM PÁL, aradi tekintélyes polgár és könyvkereskedő, 59 éves korában. — Id. MARIÁLYKI MIHÁLY debreczeni állatorvos, volt egyházi képviselő és keresk. kamarai tanácsos, 40 éves korában meg- halt Debreczenben. — SÁNDOR JÓZSEF, alsőszent- mihályfalvi birtokos, Sándor János miriszlói ref. lel- kész és egyházmegyei főjegyző fitestvére, 46 éves korában. — Dr. KOCSIS JÓZSEF, orvosudor, a kecs- keméti róm. kath. egyház pénztárnoka, 69 éves korá- ban, Kecskemén. — URAY BÓDOG, m. k. közalap. erdőmester Pécsváradon. — UNGÁR GYULA, a paksi izr. hitközség főbírája 86 éves korában, Pakson. — BUZA KISS JÁNOS, 78 éves korában, Kecskemén. — STENGER KÁROLY, az Almay és b. Lipthay családok házigondnoka, ki az irodalommal is foglalkozott, Bu- dapesten, 56 éves korában; ugyanitt HEINRICH GYÖRÖZ, huszár-főhadnagy, 41 éves korában; SCHOCH

LAJOS, régebben közgazdasági író, ki a gyógyíthatat- lan elmebetegok kórházában végezte életét, 56 éves korában. — BELIAN MIHÁLY, Barsnegye volt számv- vője, 72 éves korában, Léván; ugyanitt SUBALI JÓZSEF nyug. kir. adóhivatalnok, 62 éves korában. — CLEMENS FERENCZ, nyug. pénzügyi ügyész, 73 éves korában, Nagy-Kátán. — JESZENSZKY MIKLÓS, városi jegyző, 1848—49-iki honvéd-hadnagy, Csabán. — BUNYEVÁZ KÁROLY, ügyvéd, Torontálmegye bizottsá- gának tagja, 59 éves korában, Török-Becsén. — SZALAY LÁSZLÓ földbirtokos, 73 éves korában, Szend- rőn. — MONTZA GYÖRGY, városi tisztviselő, 37 éves korában, Aradon; ugyanott PRIEGEL ENGELBERT, 52 éves korában. — SÁNGA JAKAB, városi bizottsági tag, 75 éves korában, Debreczenben; ugyanitt SOHATL JÓ- ZSEF, tisztviselő, 58 éves. — RADVÁNYI MÓR nyug. vezérőrnagy, 69 éves korában, Bécsben. — MICHEL- LER FERENCZ nyug. számtartó 79 éves korában, Gelsón. — HORVÁTH KONRÁD, a Benczésrendiek zala- vári volt perjele, 78 éves korában, Zala-Ápátiban. — EÖTVÖS JÁNOS ügyvéd, 78 éves korában, Hajóson. — HESZ ANTAL, Ipolyás mezőváros bírja, 56 éves ko- rában. — DEER JÓZSEF, b. Podmaniczky Armin egy- kori főtisztje, 74 éves korában, Budapesten. — SCHERCZ JÓZSEF, földbirtokos, Wenkheim Krisztina grófnő nagybátyja és gyámja, 75 éves korában, Aradon.

LUKÁCS IGNÁCZ né szül. Koronghy Hermína, a kuriai tanácselnök neje, 64 éves korában Budapesten, s ha- lílát nagy kiterjedésű rokonság jószója. — HÖKE JÓZSEF né szül. Udvardi Csérna Zsófia, a néhai ireghi ref. lelkész és külső-somogyi egyházmegye esperesé- nek özvegye, Höke Lajos ismert történetíró édes anyja, 92 éves korában Tengődön, hol leánya mellett élt a matróna, ki után négy gyermek, tizenhárom unoka és huszonhat dédunoka maradt. — RÁKÓCZI PÁRCSETH VINCZENÉ szül. Riegl Teréz, az újvidéki főgymnázium tanárának neje, alig 23 éves korában. — Id. PRÉM JÓZSEF né szül. Hugell Jozefine, Prém József tanár és író édes anyja, 63 éves korában, Budapesten; ugyanitt MEDVE IMRE (Tatár Péter nép- író) özvegye, szül. Jankovits Emília, 65 éves korában. — Özvegy ivánda KARÁTSÓN ANTALNÉ, szül. beodrai Karátsónyi Rebeka, 64 éves korában, Penzingben. — TEMESVÁRY MIKLÓSNÉ, szül. Lázár Antónia, 37 éves korában, Uzon. — SZABÓ JULISKA, nőgráfi m. k. póstamester, 30 éves korában. — ÖZV. PAPP KRIS- TÓFNÉ, szül. Karicsónyi Veron, 70 éves korában, Buda- pesten. — POPPER JÁNOSNÉ, szül. Tóbiás Francziska, a debreczeni kereskedelmi felsőbb tanintézet igazgató- jának neje. — SZONTÁGH ILONKA, Szontágh Gusztáv csendőrpáncsnok-főhadnagy 17 éves leánya, Gö- döllőn. — SZIKLAI ÁRANKA, a kolozsvári nemzeti színház fiatal énekesnője, ki méreggel vetett véget életének. — DR. EDVI ILLÉS KÁROLYNÉ szül. Nagy Emília nyug. kir. ügyész neje, Aradon. — ORMAI ILONA, Ormai Adolf m. k. mérnök 20 éves leánya, Szegeden. — PALÓCZI ELZA, Palóczy Lipót fővárosi tanár 7 éves leánykja.

SAKKJÁTÉK.

1363. számú feladvány, Cheney G. N.-tól.

„A brilliánt*“ Sakkjáték feladvány. A tábla 8x8-es, a király a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1357. sz. feladvány megfejté e.

Megfejtés. Világos. 1. V17-f2 ... Ke5-d6 (a) 2. V12-c5 ... Kd6-c5: 3. Hg5-e4 matt. Sötét. 1. ... d7-d5 (b) 2. Hg5-f7 ... t. sz. 3. V v. F matt.

Minkwitz J. Humor im Schachspiel című művéből.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. Andorfi S., Kovács J. — Az Erkel-sakktársaság nevé- ben: Exner Kornél, — Lubochán: Okál János. — A pesti sakk-kör.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

F. G. Bár nem válnak be: érdemesnek tartjuk, a mutatkozó tehetség kedvéért, behatóbban foglalkozni velök. «A diófa» egy ténybeli (majd azt mondjuk: természetrajzi) alaphibában szenved. A versró szüle- tésakor ellítették a diófa-csemetét, első bimbóját (ri- gyét) akkor hajtá, mikor a költő bölcsőben ringya érte az első tavaszt. S ime a költő ifjan, családottan mereng — a vén diófa alatt; halni vágy s koporsónak kéri az öreg fát. Pedig tudva levő, hogy a diófa sok kal lassabban nő s vénül, mint az ember. Ha e bajon segíteni lehetne is, azzal, hogy a diófa már akkor vé- legyen, mikor a költő alatta, mint gyermek játszado- zott: előállnak a vers egyéb bajai: a hosszúra nyuj- tott s kevés változattal ismétlődő panaszok, ábrándo- zások; a forma hibája, mely minden strofa 2. és 4. sorát felesleges szótaggal nehézkessé teszi, stb. A ki- sebbek között legjobba a «Bánat, bú» kezdetű, de itt a harmadik sor prózája, az ötödik sorban az el nem ta- lált kifejezés bánt, az utolsó versszakban a keresztm- hiánya is hiba. A «Hit» címűben a keljél szó nyelvi- tilag hibás, kelj helyett (nem ikes ige) — a rim ked- vetl. Várjuk, míg a gyakorlat meghozza a mi még hiányzik.

Betegségben. Első s főbaja, hogy nagyon hosz- szú, el van lapítva. Másik, hogy fejleménye nem ha- lad egy vonalon. Az első strofa megadja (s ez a leg- jobb) az alaphangot; a második és harmadik semmit sem halad, úgy hogy e helytállás miatt ezekben a refrain nem is talál. A negyedik lendít egy kicsit a dolgon egy fordulattal; az ötödik másfél elmet, a ha- todik meg egészen új, eddig nem érintett elemet visz bele, melyet a betedik feleslegesen variál s a nyolca- dik a nélkül fejez be, hogy az előzőkben elvetett esz- méket összpontosítsanak egy véghatásban. Ugy jó, mintha a vers elején a szerző sem lett volna vele tisztában, hová fog kilyukadni. Hosszabb vers pedig elég át- gondolt terv és beosztás nélkül nem lehet (jól) meg- írni.

H. L. A «Történet» nem közölhető. Az elfogadott apróságok még mindig várják a közlés sorát. Ha el- űnna várni s netalán másutt közli, kérjük, szivesked- jék tudatni, hogy kivessük a sorból. Istváni. Mind a kettő jó s még sem elég jó. A furesa betegség: kitűnő költők (Czuczor, Vörösmarty stb.) által feldolgozott tárgy; az első ártatlan szem- lenet bja; elég jól van itt is kidolgozva, de amazok után még sem így, hogy közlést indokolja látnók. A másodikban (Szerencséhez), vékonyabban csöngödez a humor ere, mint a tárgy illetén felfogása kívánná. I. építész. Talán az építés jobban sikerül mint a versírás, a mi bizony nem könnyű mesterség. Segohy sem válik be.

HETI NAPTÁR. Január hó. Nap, Katholikus es protestans, Görög-Orosz, Izraelita. 3. V. C. Genována sz. C. Enok, 22 F. Anasztázia 26 4. H. Titus pk. Lóth, 23 Krét. 10 vt. 27 5. K. Teleszor p. vt. Simeon, 24 K. e. b. v. 28 Szad. k. 6. S. Vikereszt, 25 M. karácson 29 7. C. P. Rajmond. hv. Rajmund, 26 Egyipt. f. 1. Sebat. 8. P. Szörényi pk. Erhard, 27 István l. v. 2 9. S. Julián vért. Marezial, 28 Több ezer vt. 38. Vajh

Tartalom. Szöveg: A trónörökös-pár otthona. — Munkács. (Költemény.) Bartók Lajostól. — A jobb jövő. (Költe- mény.) Fejes Istvántól. — Dömötör Jánosról. Bakasy Sándortól. — Egy kép története, Feszty Árpádtól. — Templomi utvesztők. — Stalac vára Szerbiában. — Sándor Mátyás Verne Gyula regénye. — Egyveleg. — Zsófi néni Szilvesztere. — Évfordulón. — A szerb- bolgár fegyverszünet. — Tábori konyhák. — Iroda- lom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi újság? — Halálozások. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondánivaló. — Hetinaptár. Képek: Stefánia főhercegnő leánykájával, Erzsébet főhercegnővel. — Rudolf trónörökös dol- gozó-szobája. — Bányaszerencsétlenség. Feszty Árpád festménye. — A rheimsi templom utvesztője. — A Sz. Omer templomi utvesztő. — Stalac vára. — Sán- dor Mátyás (két kép). — Ujév napján. — Szil- veszter estéjén. — Jelenet egy piroti gyógyszerár előtt. — Khevenhüller gróf megérkezése Piroton. — Szerb tábori konyha Nis erdőben.

Felelés szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Felkarolva a nagy közönség kegye által, ma már legkedveltebb háziszerre lett a kellemesen s jótékonyan ható Brandt R. gyógyszerész-féle svájci laodacs. A ki székrekedésben, vértőlulásban, fejfájás- ban, gyomorban stb. szenved, jobbat nem is tehet mint ha egy kísérlettel meggyőződést szerez e lab- dacsok kitűnő hatásáról. Minden valódi dobozon (a gyógy-szertárakban 70 kr. kapható) czégyjegyl: egy fehér kereszt vörös mezőben Brandt R. névalírása látható.

Egy hatszor hasábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígtatásnál 15 kr.; többszöri ígtatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden ígtatás után 30 kr.

KÉPES CSALÁDI JÁTÉKKÖNYV.

Szerkesztette K. BENICZKY IRMA. Második bővített kiadás. Egy színnyomatu czim- és számos a szöveg közé nyomott képpel és ábrával. Ára képes borítékba kötvé 2 frt.

Előfizetési felhívás. 1886 jan. 1-én egy új egész évi előfizetést nyitunk a MAGYAR MERCUR hitelen sorsolási tudósítóra.

Ezen lap magyar-német szövegben havonként 2-3-szor jelen meg, esetleg gyakrabban is, és közvetlen minden jelentékeny husas után könnyen érthető és czélszerű tabellás áttekintéssel közli a hitelen húzási jegyzékeket, továbbá a hátralékokat t. i. a kisorsolt de még át nem volt nyereményeket, emellett egy sorsjegy-birtokosra nézve nélkülözhetlen közlöny. Az előfizetés legczélszerűbben postaltalányval eszközölhető és a Magyar Mercur sorsolási tudósító- jához: Budapesti halvani utca 17. czimzendő. Előfizetési ár bérmentve hához küldve vagy posta útján egy egész évre csak 2 frt. A Magyar Mercur kiadóhivatala.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható — az osztr. tartományok számára Szelinski György cs. kir. egyetemi könyvtárosnál Bécsben I., Stefansplatz 6.

KÁRPÁTI EMLÉKEK.

KÖLTEMÉNYEK. IRTA BARTÓK LAJOS. Spányi Béla eredeti rajzaival. Ára füzve 2 frt. — Diszkötésben 3 frt.

UJABB KÖLTEMÉNYEK.

IRTA BARTÓK LAJOS. Ára füzve 1 frt 20 kr. — Diszkötésben 2 frt.

A LEGSZEBB.

VIGJÁTÉK HÁROM FELVONÁSBAN. IRTA BARTÓK LAJOS. Ára füzve 1 frt. — Diszkötésben 1 frt 60 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetéymenyeket elfogad BÉCSBEN: Dukas M. Riemergasse 12, Schallé Henrik Wollzeile 12, és Oppelik A. Stubenbaust

Fölhívás előfizetésre.

MŰVÉSZI IPAR

HAVI FOLYÓIRAT, az Országos Magyar Iparművészeti Muzem és a Magyar Iparművészeti Társulat közlönye.

A vallás- és közoktatásügyi m. k. Minister megbízásából szerkeszt

PASTEINER GYULA.

A Művészeti Ipar folyó évi októbertől kezdve havonként öt tnyv terjedelmű füzetekben jelenik meg. Minden füzet több képet fog ta- talmazni részint a szövegben, részint külön lapokon a szövegen kívül.

Az előfizetés ára: Félévre (1885. okt.—1886. márcz.) 3 frt. Egész évre 6 frt.

Az előfizetést átveszi kiadó-hivatalunk (Egyetem-utca 4) és minde könyvkereskedés. — Budapest, 1885. december hóban.

Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda

Az eddig megjelent három füzet tartalma.

- I. füzet: Az olvasóhoz. — A művészeti ipar a felvidéken. Myskovszky V.-tól. — A műnbergi és antwerpeni tárlatok tanu- ságai (I.) Radisics Jenő-től. — Az iparművészeti muzeum indiai tárlata (I.) Uhl Sándor-tól. — Az orsz. iparművésze- muzeum legújabb szerzeményei. — Diszkancsó. — A képzőművészeti társulat képtárlatának ügye. — Az építész- oktatás a műegyetemen. — Könyvismertetés. — Új könyvek. — Folyóiratok. — Külfönlélek. II. füzet: A műnbergi és antwerpeni tárlatok tanulságai. (II.) Radisics Jenő-től. — A szövé művészetéről. Dr. Czob Béla-tól. — Az iparművészeti muzeum indiai tárlata. (II.) Uhl Sándor-tól. — A kandalló-kályha. Jakabffy Ferencz-től. — Az orsz. iparművészeti muzeum legújabb szerzeményei. — Préselt bőrel kárpitozott székek. — Könyvismerteté- s. — Új könyvek. — Folyóiratok. — Külfönlélek. — A sokszorosító művészetek társulata Bécsben. III. füzet: A debreczeni caifra saúr. Huszka József-től. — A fővárosi VI. és VII. ker. kör palotája. Méray-Horváth-tól. — Befestett szobrok tárlata Berlinben. Nyári Sándor-tól. — Az Osztrák-Magyar Monarchia irásban és képbén. Könyvismertetés. — Új könyvek. — Folyóiratok. — Külfönlélek.

Ma

FÉRFI INGEK elegáns új szabással, kizárólag csak a legfinomabb chiffon, kreton, zephir és oxford kelmékből, a 2 frt 50 krajczár. Legjobb nyakkendők, keztyűk, gallérok, kesszók, zakonkák, harisnyák, alsóingek, esernyők, inggombok, stb. Bizományi gyári raktár Dr. Jager Gusztáv tanár- féle Normal gyaru-árakból eredeti árakon. LATZKOVITS A. speciális készítője, jó szabású férfi ingeknek, Budapesten, váci utca 22. sz. Nemzeti szállodaépülete. Ingek, nyakmérték vagy minta-ing után 24 óra alatt is elké- szíttetnek. — Árjegyzék, legújabb ingtelme-minták, ingyen és bérmentve küldetnek. — Vidéki küldemények jótállás mellett.

Legjobb ajánlatra érdemes a híres

dr. Forti-féle sebtapasz.

Ezen gyógyhatása folytán a legszélesebb kör- ben teljesen ismert és sokszorosan kipróbált sebtapasz onlató, érlelő hatása következtében, egy- sülve fájdalomcsillapító tulajdonságával, meg- lepően gyors és gyökeres gyógyítást eredményes minden nemű bármiként keletkezett sebeknek, daganatok, sérülések (szúródásoknak), gya- ládások és keményedéseknek. Nem kevésbé gyógyulást szerez a legkülönműű egyéb, a has- nálati utasításban kimerítően felsorolt betegsé- gekben. Kiváltképpen pedig nem eléggé ajánlhat- ó a női mellnek a gyermek-elválasztás előforduló gyulladásánál vagy megkeményedésénél. — Egy csomag ára használati utasítással: kisebb 50 kr., nagyobb 1 frt, postán küldve szállítólével- és csomagolásért 10 kral több. Csak 1 frtos csomagok szállítatnak. Valódi minőségben kapható Budapesten: Török József ut. gyógyszerár- ban, VI. ker., király-utca 12. szám alatt, valamint a legközebbi fővárosi gyógy- szertárban is: ugyiszintén Magyarország valamennyi nagyobb gyógyszerár- ban; Bécsben: bold. dr. Girtler József gyógyszerárban, Freung 7; Scharrer Konrad gyógyszerárban és az arany keresztben, VII. Mariahilferstrasse 72; továbbá Fritz G. és R., Bräunerstrasse 5. Prágában: Furst J. gyógyszerárban, Schil- lingsgasse, Gracóban: Nedwed A., gyógyszer. Murplatz. Triestben: Prasserar Antonio gyógyszer. eszlött Rocca F., «a két szerencsés», fő-tér. Jászvásáron: Engel J. gyógyszer. — Megrendelések az őszeg beklédése vagy utánvét mellett pontosan teljesítetnek. — A készítő csime: Budapest, I. vár, Nándor-utca 1. sz.

URAMBÁTYÁM

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:
Egy évre 2 forint
Félévre 1 forint
Egész évre 8 forint

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Budapest, Hatvani-utca 3., II. emelet, hóra, az előfizelések és a kéziratok küldendőek.

Magyar humorisztika hetilap. Megjelen számos képpel. Politikát nem ír. A legtisztább humoroknak lesz tárháza frivolitás nélkül, hogy minden családnak kedvelt vendége legyen.

Szerkesztik: **MIKSZÁTH KÁLMÁN** és **BARTÓK LAJOS.**

ra: félévre 4 frt. Előfizetési legelőzáróban postautalvánnyal lehet az „Urambátyám” kiadóhivatalában. Hatvani-utca 3.

Singerstr. 15. PSERHOFER J.-féle gyógyszerész, Bécshen.

Vértisztító labdacok ez előtti egyetemes labdacok neve alatt; mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben e labdacok csodás hatásukat észerszeresen be nem bizonyították volna. A legmakacsabb esetekben, melyekben minden egyéb szer sikertelenül alkalmaztatott, ezen labdacok számtalanszor és a legrovidbí idő alatt teljes gyógyulást eredményeztek. 1 doboz 15 labdacossal 21 kr., 1 tekercs 6 dobozzal 1 frt 5 kr. bérmentelen utánvét mellett küldésel 1 frt 10 kr. (1 tekercsnél kevesebb nem küldetik szét.) Számtalan levél érkezett, melyek intőzői hálat mondanak a labdacokért, melyeknek a legkülönfélébb és leggyorsabb betegségekben egészégük helyreállítását köszönik. 2515. A ki csak egyszer kiserletet tett velük, tovább ajánlja.

A sok köszönő-iratból közülük néhányat:

Luogang, 1883 május 13. Tisztelt uram! Píulái valóban csodálatosak, nem olyanok, mint sok oly más földészert szer, hanem minden bajban lehetőleg segítetek. A hűvek megrendelt pillükekél a legjobbat barátim és ismerőseim között osztottam el, és mindnyájukon segítettek; k ros egyének, különböző bajokkal és hibákkal áltunk, ha nem is teljes egészégüket, de jelentékeny javulást nyertek, s azokat tovább használni szándékoznak. Kérem tehát nekem utoljót öt csomagot küldeni. Tölem és mindazoktól, kik szerencsések valának, pillüái által egészégüket visszanyerhetni, legforróbb köszönőleveleket.

Deutinger Márton.

Bécs-Szentgyörgy, 1882 febr. 16. T. uram! Nem fejezhetem ki eléggé benső köszönetemet, pillüáiért, miután Isten segítségével, ki már évek óta ismerőseim szenvedett, a vértisztító pillüái által abból kiserőgítetett, s habár még most is szed még szüköböl, egészégre már annyira helyre van állítva, hogy fiatal frisséggel minden munkáimát végezheti. E köszönő-iratomat valamennyi szerveő érdekében kérem fölhasználni, s kérem egyuttal, küldjön 2 csomag pillüái és 2 darab chinai szappant. Kiv. tisztelettel lekötelezettségemmel **Novák György**, főkereszt.

Tekintetes ur! Előre bocsátva azt, miszerint valószínűleg valamennyi gyógyszeres halosnt jöszéggel bír az ön **híres fagybalszamával**, mely családomban több idült fagydagynak gyorsan véget vetett, dacára valamennyi ugynevezett egyetemes szer iranti bizalmatlanságomnak, elhatároztam magamat az ön vértisztító labdacoshoz folyamodni, hogy ezen apró gölyöbisek segítségével megostromoljam sok évi aranyeres bántalmam. Egyáltalában nem restelen önnök bevallani, miszerint régi bajom 4 heti használat után egész tökéletesen megszűnt, s én ezen labdacosokat ismerőseim körében a legbünyöbben ajánlom. Az ellen nézes szemmel-ellenvetésem, ha ön ezen soraimat, jóllehet névaláírás nélkül nyilvánosság elé öhatja bocsátani. Mely t. Bécs, 1881 febr. 20. **C. v. T.**

Fagybalszam, Pserhofer J.-tól. Sok év óta a fagyos tagokra és minden idült sebre mint legbiztosabb szer elismerve. 1 köcsöggel 40 kr.

Élet-esszencia (prigai csöppek); megromoltott gyomor, rossz emésztés és mindenemü altesti bántalom ellen kitűnő házi szer. 1 ávegésével 20 kr.

Keskeny-útifűszörp. Általánosan ismert jeles házi szer hurutos rekedtség, göröcs köhögés, stb. ellen. Egy palackkal 50 kr.

Amerikai köszvény-könes, legj. szer köszvényes és csúszos baj ellen. 1 frt 2 kr.

Mindenemü hasonszervi gyógyszer folyton készletben. Az itt felsorolt készítményeken kívül még a biródom valamennyi lapban hirdett bel- és külföldi gyógyszer-különlegesség készlet en van, u. m.

Chinai tolette-szappan, 1 db. 70 kr.
Por a lábizzadás ellen, 1 doboz 50 kr.
Páte pectorale Georgé-tól, a legjellemesebb és legtellemesebb szerék egyike, elnyálkásodás, köhögés, rekedtség, hurut ellen. 1 doboz 50 kr.

Alpesti növény-likör Bernhárd O. V.-tól 1 palackkal frt 2.50, 4 palackkal frt 1.40.
Szem-esszencia dr. Komerschansontól, 1 palackkal frt 2.50, 6 palackkal frt 1.50.
Köszvényfolyadék Kwindától, 1 p. 1 frt. stb. s minden netán a raktaron nem levő cikkek kívánatra pont, és olcsón beszerzésre k.

Szállítás postán 5 fcton aluli tételűknek csak az összegnek postautalvánnyal való előzetes beklüdes mellett; nagyobb összegek nál utánvét mellett is.

A forrbbi köllönlegesség legjobbjó kopra Belpesben is, Török József gyógyszerészertáiban.

Gyomor és altesti bántalmak ellen biztos vértisztító gyógyszerként ajánlatnak, az egészég-fentartó és vért megújító keleti növényekből készült

csoda-labdacsok a római jezsuita-rend egykori házirovesának a híres dr. Laurinak rendszere alapján készíti

BECK BÉLA, gyógyszerész-tulajdonos **Kadarkuton,** (Somogy megye).

Minden gyomor- és altesti bajknál, hasztorús, elnyálkásodás, felfúvódás, aranyer, váltólag, sárgaság, sápadtság, rendetlen havi trituiás, vese- és májbajok, hörkütések, a női élet átmeneti szakában és ezekhez hasonló bajok ellen; — az emésztés előmozdítják és rendkívül kellemes olvaszó hatásúak. Egy eredeti pecsételt papír-doboz 50 db. labdacosot tartalmaz; ára használati utalvánnyal 50 kr., 7 doboz 3 frt, 12 doboz 5 frt, 25 doboz 10 frt. Postán legkevesebb 2 doboz küldetik. Szállítóléval és csomagolásért 10 kr. számíttatik.

Valódi minőségben kaphatók: **Budapest:** Török József gyógyszerész urnál, király-utca 12.; Krieger György gyógyszerész urnál, a Kálvin-téren. **Kadarkuton:** Beck Béla gyógytárában.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent s minden könyvtárban kapható — az osztr. tartom. számára Szeleszki György es. k. egy. könyvtáránál Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6.

Palusi gazda naptára 1886-ik évre.

A magyar gazdák, kertészek, lelkészek és tanítók számára. Szerkeszti **Sporzon Pál** a „Gyakorlati mezőgazda” szerkesztője **XXII. évfolyam.** Ara füzve 80 krajczár.

Borászati naptár 1886-ik évre. Szerkeszti **Dr. Nyáry Ferencz.** XIII. évfolyam.

ARCZBŐR. A szépség egyik fő feltétele a szép arczbor. Még a kevésbé szép alkozón az is elbámulhat, ha annak bőre kifogástalan. A legvalószínűbb szépség pedig csak akkor lesz kellemes méltányolva, ha a bőr és annak színe nem különbözik a tisztaságot, fényt és fiatal üdéséget. Számtalan hölgy elveszt minden legényét a szépségre, ha arczborra kifogásolható. Hogy tehát ez szép és élettrissesség maradjon a későbbi, használjuk a számos tekintély, s ezek között Fydelek tanár Londonban, Raspi tanár, dr. Jünger, dr. Raunditz, stb. által ajánlt, 4 év óta szépségértől sikerrel használt **Lengyel-féle nyírbalesamot.** Ezen kedvelt szépség-szer a káros kendörés, szenvedélyek vagy egyéb okoknál fogva tönkretett arczbor, sőt a himlő által szétroncsolt bőrszervezetet is teljesen helyreállítja. A fonyadt száraz bőrt újra fölfrissíti és simává teszi, s annak kedves színezetet kölcsönöz, leginkább a korosabb urak és hölgyek által figyelembe vesendő. Hogy Dr. Lengyel nyírbalesamát kivül nem létezik jobb és megbízhatóbb szer a bőr fenntartása és szépségére, mindazok elismerik, a kik kiserletet tettek vele. — Egy korsóval 1 frt 50 kr. — **Fióletét Magyarország számára:** Török József gyógyszerész-tárában Budapest, király-utca 12. sz. a. **Fiumosnyban:** Piszatory Bódognál. **Mihálykapan:** Temesevartot; **Tarcsay Istvánál;** **Zágráiban:** Mittelbach Zeigm. gyógyszerész. 84

FONTOS

1194

TÁVOL-, RÖVID- ÉS GYÖNGE-LÁTÁSUKRA A legjobb szemüveget nyújtja jóállás mellett

SOLOMONSON N. H. látzerész, váczai utca 10

Leggazdagabb választék párisi színházi látosvétel tábori távcsövekből, 5-20 frtig.

Nagy választék amerikai ombori műszerekből.

PROTESTÁNS UJ KÉPES NAPTÁR 1886. évre. Szerkesztette: **DÚZS SÁNDOR** tanár. XXXII. évfolyam.

Ára füzve 50 kr. — Postán bérmentve megküldve 55 kr.

Tartalom: Naptári rész. — Bélyegekről. — Dr. Csiky Kálmán; Tisza Lajos gróf (arcképpel). — Könyves Tóth Kálmán; Csak szórakozásból. (Beszély). — Trsztyenszky Gyula; Margóczy József (arcképpel). — Szenté József; A mértékek hajdan és most. — May Károly; Krisztus vére és igazsága. — Szilády Áron (arcképpel). — Budapesti orsz. kiállítás 1883-ban (4 képpel). **Bodon József;** A fazekas sorról (vázlat). — Protestáns egyházi és iskolai tiszti névtár. — Magyarországban tartatni szokott országos vásárok jegyzéke. — Hirdetések.

POLLÁK D. H. fémaru-csarnoka, Raktár: IV. ker., BUDAPEST, Gyár: VII. ker., bécsi utca 5. sz. **Dobány-utca 20.** Kitüntetve a budapesti kiállításon a nagy érdemmel.

Ajánlja az idény beálltával gyártmányait kályha-csokók és acél előtettekben. Nickel, réz és sárgarézből, a legújabb és legjellemesebb mintákban: **Kályha-előtét** acézből, fényesre csiszolva 3.— 25 **Fa-kosarak** festészeti kivitelben 5.— 25 **Szertartók** 90 24 **Valódi angol szoba-üreszek** belső része zománcozva, tehát teljesen szagnékül 25, 30.— 35 **Ujnémet test-üreszek** 13.— 16 **Fürdő-szék** elismert szerkeszettel 15.— 35 **Fürdő-kádák felbőttek részére** 12, 15.— 20 **Fürdőszoba-bereendezések** 75.— 500 **Szálon-jégcsokrények** zom. vízmedencéz. ábr. 65 **Jégcsokrények** háztartásához 14.— 30 **Konyha-felszerelések** 25.— 500 **Szállítható tejkannák** gummiárral, ugyazintén mindenemü tejjgazdasági edények ered. gyári árákon. **Zománcozott edények** csakis legj. minőségben, eredeti árákon. **Építkezési bádogos munkák** legszolidabban eszközöltenek. — Képes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve. Szétküldés utánvét mellett minden vasutállomásra. Csomagolás eredeti áron számíttatik.

VASÁRNAPI UJSÁG

2-İK SZÁM. 1886. BUDAPEST, JANUÁR 10. XXXIII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 félévre ... 6 * Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG:** 1 egész évre 8 frt félévre ... 4 * Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK:** 1 egész évre 6 frt félévre ... 3 * Külföldi előfizetőkhöz a postalgó meghátározott vieldj is csatolandó.

BÁRÓ NYÁRY ALBERT. 1828—1886.

Ez év első napjának hajnala szomorú vesztéséget hozott a magyar tudományos irodalomra. Épen az új év reggelén terjedt el a hír, hogy egy történelmi nevezetességű magyar főúri család egyik kitűnő tagja, a hazai történet-irodalom buzgó művelője, az ország elsőnek elismert heraldikusa, nyáregyházi báró Nyáry Albert éjfel után 4 óraker Budapesten kisenvedett, megnyitván ez év azon halottaink sorát, kiknek elhunytá közéletünkre súlyos veszteség.

Olaszországba ment, hol a szicíliai és nápolyi hadjárásban eleinte Garibaldi oldala mellett, a Fachini parancsnoksága alatt 32 tisztből állott diktatóri testőrségben, később, egész a hadjárat befejeztéig, a magyar légiónban mint százados szolgált.

Olaszországi tartózkodásának szabad idejét arra használta föl, hogy számos olasz levéltárt átkutatott, különösen huzamosan buvárkodván a turini és modenai levéltárakban. Az olasz levéltárakból a magyar t. akadémiának sok száza menő, hazánk történetére vonatkozó, nálunk addig még egészen ismeretlen okiratot küldött be a történelmi okmánytár kiadványai számára.

Ez időben lett Crouy-Chanel herczeg titkárna,

ki tudvaleg az Árpád-ház fi-ivadékának, III. Endre király és Morosini Tomasina egyenes leszármazójának tartotta magát. Nyáry Albert történelmi kutatásai alapján egy munkát is írt, melyben kimutatni igyekezett ez állítás valóságát. E munka annak idején nagy vihart keltett történetírói körökben s Botkta Tivadár czáfolatot is írt a „Budapesti Szemlé”-ben.

A már akkor ismert nevű történetbuvárt 1865-ben a milánói tud. akadémiá levelező, 1866-ban a francia heraldikai társulat pedig tiszteletbeli tagjává választotta meg.

1867-ben ő is visszatért hazájába s az épen akkor alakuló magyar történelmi társaság legelső választmányának tagjává választották. Ettől

Báró Nyáry Albert 1828-ban június 3-án született Bagonyán Hontmegyében, mint második fia báró Nyáry Antal volt koronaörnek, ennek felső-kubini és nagy-olaszi Kubinyi Jozsefvál kötött házasságából. Egyik testvére, Adolf, altábornagy s József főherczeg főudvarmestere, a másik, Jenő, a főrendiház jegyzője s az akadémia levelező tagja, a harmadik, Béla, végre országgyűlési képviselő.

Albert a budapesti egyetemen végezte felsőbb tanulmányait, 1844-ben a bölcsészeti fakultás növendéke s Horváth Istvánnak, a magyar történet tanárának egyik legkedvesebb tanítványa volt. Már ekkor fejlődött benne a régészeti íránt az erős hajlam, mely őt egy emberéleten át a történelmi buvárlatok és a történelmi irodalom oly buzgó munkásává tette.

1845-től 48-ig a jogi szakmát végezte el ugyancsak a budapesti egyetemen s még mint egyetemi tanuló írta meg 1847-ben első történelmi tanulmányát, „Szerbia bukását”, mely meg is jelent a Vahot Imre «Pesti Divatlapja»-ban, fényes bizonyosságot téve a fiatal író történelmi tehetségéről.

A mozgalmas 48-iki év tavaszán ő is tagja volt a lelkes ifjak ama körének, kik — mint Petőfi, Vasvári, Jókai, Bulyovszky, Sükei, stb. — vezérszerepet vittek a pesti ifjuság márcziusi mozgalmaiban. A szabadságharcz kitörésekor ő is kardot kötött a megtámadott alkotmány védelmére s belépett a Sándor-gyalogezredbe (melynek ezredese báró Bakonyi, alezredese a későbbi tábornok és az aradi tizenhárom vértanuk egyike, Aulich volt), s itt rövid idő alatt hadnagygyá lett.

1849-ben, mint főhadnagy, Kossuth Lajos kormányzónak volt hadsegéde, kit híven kísért mindaddig, míg ez hazája határait elhagyni nem kényszerült. Báró Nyáry Albert itthon maradt, de folytonos üldöztetésnek lévén kitéve, ő is tá-

BÁRÓ NYÁRY ALBERT. Ellinger Ede fényképe után.